ORDO CELEBRANDI MISSAS IVXTA MISSALE ROMANVM.

Ex decreto Concilij Tridentini, & Pij V. Pont. Max. editum.

34-3-A-11

In quo illud curatum eſt, vt quid in ſolenni, quid in priuata Miſſa obſeruandum ſit diſtinctè traderetur, multaq alia ex Pontificali præſertim excerpta ponerentur, vt index in fine poſitus indicabit.

Bibl. Coll. Soc. Rom. Jesu.
BIBLIOTECA VITT. EMANUELE ROMA

ROMAE, Apud Carolum Vulliettum. 1601.

Superiorum permiſſu.

34.3.A.11

ALFONSVS CIACCONVS LECTORI S.

HVNC libellum Anno poſt Chriſtum natum MDLXXVII. Peruſiæ typis excuſum, diſtractis iam exemplaribus Romæ, ſuaſu multorum, vt iterum ederem, ſum adductus. Neque vero pluribus, vt arbitror, verbis conſilij mei ratio videtur eſſe reddenda. Satis enim Peruſini Seminarij Clericis declarat epiſtola, typographi nomine tunc

libello præfixa (quam hic etiam attexendam tua cauſa cenſui) quid eiuſdem vrbis Eccleſiæ Cathedralis cæremoniarum Magiſter egerit in eodem libello concinnando. Ego enim, qui nihil iam additum, aut immutatū eſſe profiteor, nihil præterea ſpectaui; niſi hoc vnum; vt eorum commodis conſulerem, qui ritus rationem, quæ ad ſacroſanctum Miſſæ ſacrificium pertinet, in manibus habere,& circumferre cupiebant. Vale. Romæ 3. Septembris. 1601.

CLE-

CLERICIS SEMINARII Peruſini, typographus S.

CVM proximis his diebus præſentes hæ rubricæ non minus ſane vtiles, Sacerdotibus præſertim quàm neceſſariæ in manus meas deuenerint, cumq; eas facili quodam, nec non diſtincto ordine digeſtas eſſe animaduerterim, ipſas in lucem edere, publicæ vtilitatis gratia, minime dubitaui: Ponuntur hic primum Rubricæ generales Miſſalis: deinde ea omnia, quæ in qualibet Miſſa priuata, ſiue pro temporis opportunitate, ſiue pro defunctis requiruntur: tum deniquè quæ in ſolenni neceſſariò obſeruanda ſunt. Neque ſolum id curatum eſt, vt diſtincte, ſuoq. loco omnia dicerentur, ſed etiam multa adderentur ex ipſo præſertim Pontificali, atque Paride Craſſo excerpta, quæ neceſſaria cognitu

gnitu videbantur. Verum cum ipſum opuſculum multorum obtrectationes vehementer horreret, vt ſine firmo alicuius præſidio in publicum exire minime auderet, morem illi geſſi me tacite hortanti, ut vobis ſtudioſiſſimis iuuenibus illud inſcriptum emitterem. Nec ab re fuiſſe exiſtimo, illud cum veſtri nominis inſcriptione diuulgaſſe; cum ipſas rubricas ad faciliorem hunc ordinem à quodam eiuſdem veſtri collegij iuuene, Eccleſiæ Cathedralis hoc tempore cæremoniarum magiſtro redactas eſſe certo ſcirem. Itaque nil melius, atque congruentius facere me poſſe iudicaui, quam ſi veſtra vobis ipſis dedicarem. Ipſum igitur opuſculum, optimi iuuenes (quæ veſtra eſt humanitas) animo, vultuq. grato accipite, ac veſtra (ſi quando vſu euenerit, quod minime ſpero) à calumnijs omnibus tutiſſima (quæſo) vindicate. Valete.

RV.

RVBRICÆ GENERALES EX MISSALI DESVMPTAE.

MISSA quotidie dicitur ſecundum ordinem officij. De feſto duplici, vel ſemiduplici, vel ſimplici: de Dominica, vel Feria: de vigilia, vel de Octaua: & extra ordinem officij, votiua, vel pro Defunctis.

De hora celebrandi Miſſam.

MIſſa priuata, ſaltem poſt Matutinũ, quacumque hora ab aurora vſque ad meridiem dici poteſt. Miſſa autem conuentualis, & ſolennis, ſequenti ordine dici debet. In feſtis duplicibus, & ſemiduplicibus, in Dominicis, & infra octauas, dicta in choro Hora tertia. In feſtis ſimplicibus, & ferijs per annum, dicta Sexta. In Aduentu, Quadrageſima, Quatuor temporibus, & Vigilijs, quæ ieiunantur, dicta Nona. Miſſa autem defunctorum dici debet poſt Matutinum, & Primam

diei: & vbi dicuntur eorum vigiliæ, mane poſt Matutinum diei, dictis huiuſmodi vigilijs cum Laudibus, immediate dici poteſt Miſſa pro defunctis. Excipiuntur ab hoc ordine dicendi Miſſam Conuentualem, Miſſæ in nocte Natiuitatis Domini, quæ ſuo loco dicuntur, vel vbi alias ex diſpenſatione Apoſtolica diſponatur.

De Duplici.

Miſſa dicitur de Duplici illis diebus, quibus in Calendario ponitur hæc nota, *Duplex*, & in feſtis mobilibus, quandocumque officium fit duplex. In duplicibus dicitur vna tantum oratio, niſi aliqua commemoratio fieri debeat. Alia omnia dicuntur, vt in proprijs Miſſis aſſignatum eſt.

De Semiduplici, & Simplici.

Miſſa de ſemiduplici dicitur, quando in Calendario ponitur hæc vox, *Semiduplex*, Præterea, in Dominicis, & diebus infra octauas. In ſemiduplicibus, tam feſtis, quam Dominicis, & infra octauas dicuntur plures orationes, vt dicitur in Rubrica de oratione: infra octauam dicitur Miſſa ſicut in die feſti, ni ſi propriam Miſſam habuerit; in Domini-

cis

is vero ſicut in proprijs locis aſſignatur, de
mplici dicitur Miſſa, vt ſuis locis ponitur. 168

De Feria.

MIſſa de feria dicitur, quando non occur-
rit feſtum, vel octaua, vel Sabbatum, in
uo fit officium Beatæ Mariæ. In ferijs tamen
Quadrageſimæ, Quatuor temporum, Roga-
ionum, & Vigiliarum, etiam ſi duplex, vel ſe-
niduplex feſtum, vel octaua occurrat, in Ec-
leſijs collegiatis dicuntur duæ Miſſæ, vna de
eſto, alia de feria.

De Vigilijs.

IN vigilijs infra octauam venientibus Miſ-
ſa dicitur de vigilia cum commemoratio-
ne octauæ. Si feſtum habens vigiliam celebre-
tur feria ſecunda, Miſſa vigiliæ dicitur in Sab-
bato, ſicut etiam fit officium, excepta vigilia
in Aduentu occurrente, in qua dicitur Miſſa
cum commemoratione Aduentus, licet de ea
non ſit factum officium. Si in Quadrageſima,
& Quatuor temporibus occurrat vigilia, di-
catur Miſſa de feria cum commem. vigiliæ.
Toto tempore Paſchali non dicitur Miſſa de
vigilia, niſi in vigilia Aſcenſionis, quæ tamē
non ieiunatur, ſicut nec vigilia Epiphaniæ.

De *Miſſis votiuis S. Mariæ, & alijs.*

IN Sabbatis, feſto duplici, vel ſemiduplici non impeditis, dicitur Miſſa de S. Maria ſecundum varietatem temporum, quæ in fine Miſſalis habetur. Si ſabbatum fuerit impeditum feſto duplici, ſemiduplici, octaua, vigilia, feria, Quatuor Temporum, Quadrageſimæ, Miſſa principalis dicitur ſecundum officium diei. In Aduentu autem, licet officium non fiat de ſancta Maria in Sabbato, dicitur tamen Miſſa principalis de ea, cum cõmemoratione Aduentus, niſi fuerint Quatuor Tempora, vt dictum eſt. alijs diebus infra hebdomadam, quando officium fit de feria (exceptis ferijs Aduentus, Quadrageſimæ, Quatuor Temporum, Rogationum, & Vigiliarum) dici poteſt aliqua Miſſa votiua etiam in principali Miſſa, quæ dicitur Conuentualis ſecundum ordinem infra poſitum. Cuique enim diei Miſſa propria aſſignari poteſt, vt feria ij. (niſi dicatur pro defunctis) Miſſa de Trinitate. Feria iij. de Angelis. Feria iiij. de Apoſtolis. Feria v. de Spiritu ſancto. Feria vj. de Cruce. Sabbato de s. Maria. Quæ tñ Miſſæ [illegible] poſſunt ca

oſſunt dici pro arbitrio ſacerdotũ in Miſſis riuatis, quocunque die officium non eſt du- lex: quod tñ paſſim niſi rationabili de cauſa on eſt agendum; quoad enim fieri poteſt Aiſſa cum officio conuenire debet.

De Miſſis Defunctorum.

PRima die cuiuſcunque menſis (extra tempus Paſchale) non impedita officio duplici, & ſemiduplici, dicitur Miſſa principalis generaliter pro defunctis ſacerdotibus, beefactoribus, & alijs. In Eccleſijs autem collegiatis dicantur duæ Miſſæ, vna pro defunctis, alia de feſto ſimplici, ſi occurrit, vel de feia, ſi propriam habet Miſſam, vel reſumenda it Miſſa de Dominica præcedenti, quæ fuit mpedita, cum infra hebdomadam non occurrit alius dies, in quo reſumi poſſit Miſſa de Dominica. ſed in Eccleſijs non collegiatis dicatur Miſſa de die cum commemoratione generaliter pro defunctis. Pręterea feria ij. cuiuſque hebdomadæ, in qua officium fit de feria, Miſſa principalis dici poteſt pro defunctis. Si utem fuerit propria Miſſa de feria, vel de eſto ſimplici, in collegiatis Eccleſijs dicantur

duæ

duæ Miſſæ, alioquin in Miſſa de die fiat commemoratio (vt dictum eſt) pro defunctis: Excipiatur tamen totum tempus Paſchale: & quando per annum officium eſt duplex, vel ſemiduplex: quibus temporibus non dicitur Miſſa principalis pro defunctis, niſi in die Depoſitionis defuncti, & in Anniuerſario pro defunctis. Et ſimiliter, niſi fuerit duplex, quocumque die dici poſſunt priuatæ Miſſæ pro defunctis, præterquam in Dominicis.

In die Commemorationis omnium defunctorum, & in die Depoſitionis, & in Anniuerſario defuncti, dicitur vna tantum oratio: in alijs Miſſis, plures, vt in Rubrica de Commemorationibus dicetur.

Sequentia pro defunctis dicitur in die omnium fidelium defunctorum, & depoſitionis defuncti. In Anniuerſario autem, & Miſſa cōi pro defunctis dicatur pro arbitrio Sacerdotis.

De Commemorationibus.

COmmemorationes in Miſſis fiunt ſicut in officio. De feſto ſimplici fit commemoratio in Miſſa, quando de eo in officio facta eſt commemoratio in Veſperis. Quando

autem

tem de eo ſit commemoratio tantum ad
udes, in Miſſa ſolenni nulla fit commemo- 170
tio de eo, ſed in Miſſis tantum priuatis: de
ñica fit commemoratio, qñ in ea fit de feſto
plici. De octaua fit cõmemoratio, qñ infra
ctauam fit de aliquo feſto, niſi illud feſtũ fue-
t de exceptuatis in Rubrica officij de com-
emorationibus. Item quando infra octa-
m fit de Dominica. De feria fit commemo-
tio in Aduentu, Quadrageſima, Quatuor
emporibus, Rogationibus, & Vigilijs, qñ
iſſa dicenda eſt de feſto duplici, vel ſemi-
plici illis temporibus occurrente. Sed in
cclefijs collegiatis, vbi plures Sacerdotes
otidie celebrant, in Ferijs, Rogationibus,
Vigilijs prædictis, quæ habent Miſſas pro-
ias, dicuntur duæ Miſſæ, vna de feſto, alia de
ria, & vigilia prædictis, abſque vlla vtro-
mque commemoratione. Quando infra
bdomadam dicuntur Miſſæ votiuæ, poſt
imam orationẽ ſemper dicatur oratio eius,
quo fit officium. Quando fit commemora-
o de feria Quatuor temporum, pro feriæ
mmemoratione dicitur prima oratio, quæ

con-

concordat cum officio.

De ordine in commemorationibus faciendis ſeruando.

IN faciendis commemorationibus ſeruetur ordo vt in Breuiario, de Dominica ante feſtum ſemiduplex, quod infra octauam celebratur: de feſto ſemiduplici ante octauam: de octaua ante ferias prædictas: de ferijs prædictis ante feſtum ſimplex: de feſto ſimplici ante orationes votiuas. Si facienda ſit commemoratio pro defunctis, ſemper ponitur penultimo loco. In alijs commemorationibus à prædictis ſeruetur dignitas orationum, vt de ſpiritu ſancto ante B. Mariam; de Angelis ante Apoſtolos, & ſimiliter in alijs. In Miſſis defunctorum nulla ſit commemoratio pro viuis, etiam ſi oratio eſſet communis pro viuis & defunctis. Quando dicuntur plures orationes, prima tantum, & vltima cum ſua concluſione terminantur: & ante primam & ſecundam orationem tãtum dicitur, *Oremus:* ante primam dicitur etiam *Dominus vobiſcum.* Cum vero dicuntur plures orationes, & vna oratio eadem ſit cum alia ibidem dicenda,

a, oratio huiuſmodi, illa ſcilicet, quæ eadem
ſt, non aliæ, commutetur cum alia de com- 171
nuni, vel proprio, quæ ſit diuerſa.

De *tranſlatione Feſtorum*.

IN dicendis Miſſis ſeruetur ordo Breuiarij de tranſlatione feſtorum duplicium, & ſemiduplicium, quando maiori aliquo feſto, ſeu Dominica impediuntur. In Eccleſijs autem, bi titulus eſt Eccleſiæ, vel concurſus populi d celebrandum feſtum, quod transferri deet, poſſunt cantari duæ miſſæ, vna de die, a- a de feſto: aut ſaltem commemoratio fieri e feſto, ſi eo die de feſto in illa Eccleſia offiium fieri non debeat.

De *Introitu, & Kyrie eleiſon*.

Ntroitus ſemper eodem modo dicitur cum *Gloria Patri*, vt in Ordinario, preterquam empore paſſionis, & in Miſſis defunctorum, quibus *Gloria* omittitur, quod etiam ibi nnotabitur. *Kyrie eleiſon* dicitur nouies poſt ntroitum alternatim cum miniſtro .i. ter *yrie eleiſon*, ter *Chriſte eleiſon*, ter *Kyrie eleiſon*.

De

De Gloria in excelſis.

GLoria in excelſis dicitur quandocunque in Matutino dictus eſt hymnus *Te Deū laudamus*. dicitur etiam in Miſſa feriæ v. in Cœna Domini, & Sabbati Sancti. In Miſſis votiuis non dicitur, niſi in Miſſa Beatæ Mariæ, & Angelorum, & in alijs, quando ſcilicet Miſſa votiua dicenda eſt pro re graui, vel pro publica Eccleſiæ cauſa.

De Orationibus.

IN feſtis duplicibus, dicitur vna tantum oratio, niſi facienda ſit aliqua commemoratio, vt dictum eſt ſupra. In feſtis ſemiduplicibus occurrentibus ab octaua Pentecoſtes vſque ad Aduentum, & à Purificatione vſque ad Quadrageſimam dicitur ſecunda oratio, *A cunctis*: tertia ad libitum. In feſtis ſemiduplicibus occurrentibus ab octaua Epiphaniæ vſque ad Purificationem, dicitur ſecunda oratio, *Deus, qui ſalutis*: tertia, *Eccleſiæ*, vel pro Papa. In feſtis ſemiduplicibus à feria quarta Cinerum vſque ad Dominicam Paſſionis: ſecunda de feria, tertia, *A cunctis*. In ſemiduplicibus à Dominica Paſſionis vſque ad

que ad Dominicam Palmarum, ſecunda oratio, de feria, tertia, *Eccleſiæ*, vel pro Papa. In feſtis ſemiduplicibus ab octaua Paſchæ vſque ad Aſcenſionem, ſecunda oratio de S. Maria, Concede, tertia, Eccleſiæ, vel pro Papa. In feſtis ſemiduplicibus infra octauas occurrentibus, ſecunda oratio dicitur de octaua, tertia, quæ ſecundo loco infra octauam dicitur, vel pro Papa. Infra octauas Paſchæ, & Pentecoſtes, quando Miſſa dicitur de octaua, dicuntur duæ tantum orationes, vna de die, alia *Eccleſiæ*, vel pro Papa. Infra alias octauas, & in vigilijs, quæ ieiunantur (excepta vigilia Natiuitatis Domini, & Pentecoſtes) dicuntur tres, vna de die, ſecunda de S. Maria, tertia *Eccleſiæ*, vel pro Papa. Sed infra octauas S. Mariæ, & in vigilia; & infra Octauam Omnium Sanctorum, ſecunda oratio dicitur de Spiritu Sancto, alia *Eccleſiæ*, vel pro Papa.

In Dominicis infra octauas occurrentibus, dicuntur duæ orationes, vna de Dominica, ſecunda de octaua. In die octaua dicitur vna tantum oratio, niſi aliqua commemoratio facienda ſit.

In Dominicis dicuntur tres, vt in Ordinario aſſignantur. In feſtis ſimplicibus, & feſtis per annum, dicuntur tres, vt in ſemiduplicibus, poſſunt etiam dici quinque, vel ſeptem ad libitum. In ferijs Quatuor Temporum, & vbi plures leguntur lectiones, huiuſmodi plures orationes dicuntur poſt vltimam orationem ante Epiſtolam, & aliæ orationes cum lectionibus, vt ſuis locis in Proprio Miſſarum de tempore. In Miſſis votiuis, quando dicuntur pro re graui, vel pro publica Eccleſiæ cauſa, dicitur tantum vna oratio: ſin aliter, dicuntur plures, vt in feſtis ſimplicibus. Sed in votiuis B. Mariæ ſecunda oratio dicitur de Spiritu ſancto, & in votiuis de Apoſtolis, quando dicitur oratio, *A cunctis*, eius loco dicitur oratio de S. Maria, *Concede*: Si, quando plures dicuntur orationes, occurrat fieri commemorationem alicuius Sancti, ea ponitur ſecundo loco, & tertia oratio dicitur, quæ aliàs ſecundo loco dicenda erat.

De Orationum concluſione.

IN concluſione orationum hic modus ſeruatur. Si oratio dirigatur ad Patrem, concluditur

cluditur. *Per Dominum noſtrum, &c.* ſi ad Filium. *Qui viuis & regnas cum Deo Patre,* ſi in principio orationis fiat mentio Filij, concluditur. *Per eundem.* ſi in fine orationis eius fiat mentio. *Qui tecum viuit.* ſi facta ſit mentio Spiritus ſancti, in concluſione dicitur, *In vnitate eiuſdem Spiritus ſancti Deus, &c.* Alia quoque in dicendis orationibus ſeruentur, quæ ſuperius in Rubrica de commemorationibus dicta ſunt.

De Epiſtola, & Graduali.

POſt vltimam orationem dicitur Epiſtola, qua finita, à miniſtris dicitur, *Deo gratias.* poſt Epiſtolam dicitur Graduale, quod ſemper dicitur prӕterquam tempore paſchali, cuius loco tunc dicuntur duo verſus, vt dicitur in Rubrica Sabbati in Albis.

De Alleluia poſt Graduale, vel Epiſtolam dicendo, & de Tractu, & Euangelio.

POſt Graduale dicuntur duo *Alleluia*, deinde Verſus, & poſt Verſum, vnum *Alleluia.* Tempore paſchali, qñ non dicitur Graduale, dicitur aliud *Alleluia* poſt ſecundum Verſum: & quando dicitur Sequentia,

non dicitur poſt vltimum Verſum, ſed poſt Sequentiam. A Septuageſima vſque ad Sabbatum Sanctum non dicitur *Alleluia* neque dicitur in Miſſis de feria in Aduentu, Quatuor Temporibus, & Vigilijs, quæ ieiunantur, exceptis vigilia Natiuitatis Domini, ſi venerit in Dominica, & vigilia Paſchæ, & Pentecoſtes, ac Quatuor Temporibus pentecoſtes. Nec dicitur in feſto Innocentium, niſi venerit in Dominica. A Septuageſima vſque ad Paſcha, eius loco dicitur Tractus, qui Tractus prædicto tempore in aliquibus ferijs non dicitur, neque etiam in ferijs à Septuageſima vſque ad Quadrageſimam, quando repetitur miſſa Dominicæ. Dicto Graduali, ſeu, *Alleluia*, ſeu, Tractu, dicitur Euangelium: & in principio Euangelij dicitur, *Dominus vobiſcum.* ℞. Et cum ſpiritu tuo: deinde, *Sequentia ſancti Euangelij ſecundum N.* ℞. *Gloria tibi Domine.* In fine Euangelij à miniſtris dicitur, *Laus tibi Chriſte.* Poſtea, ſi dicendum eſt, dicitur, *Credo.*

De

174

De Symbolo.

SYmbolum dicitur poſt Euangelium in omnibus Dominicis per annum, etiam ſi in illis fiat de feſto, in quo alias non diceretur. In tribus Miſſis de Natiuitate Domini, & deinceps vſque ad octauam B. Ioannis Apoſtoli incluſiue. In Epiphania, & per octauam feria v. in Cœna Domini. In Paſchate Reſurrectionis, & per octauam. In Aſcenſione Domini, & per octauam. In feſto Corporis Chriſti, & per octauam. In omnibus feſtis B. Mariæ, & per octauas. In omnibus feſtis Apoſtolorum, & Euangeliſtarum, & per octauas. In feſtis Quatuor Doctorum, videlicet, Gregorij, Ambroſij, Auguſtini, & Hieronymi, addito feſto S. Thomæ de Aquino. Item in feſtis Doctorum Baſilij, Athanaſij, Gregorij Nazianzeni, & Ioannis Chryſoſtomi. In vtraque Cathedra S. Petri, & in feſto ſancti Petri ad Vincula. In feſtis Conuerſionis, & Commemorationis S. Pauli Apoſtoli. In feſto S. Ioannis ante Portam Latinam. In feſtis Inuentionis, & Exaltationis ſanctæ Crucis. In feſtis Angelorum. In feſto S. Barnabæ A-

poſtoli. In feſto S. Mariȩ Magdalenæ. In tranſfiguratione Domini. In die octauarum S. Ioannis Baptiſtæ, & S. Laurentij. In feſto omnium Sanctorum, & per octauam. In Dedicationibus s. Saluatoris, & ſanctorum Apoſtolorum Petri, & Pauli. In Anniuerſario Dedicationis propriæ Eccleſiæ, & per octauam. In die Conſecrationis Eccleſiæ, vel altaris. In feſto Sanctorum, quibus dedicata eſt Eccleſia, & vbi habetur corpus, vel inſignis Reliquia Sancti, de quo agitur. In die Creationis, & Coronationis Summi Pontificis, & in Anniuerſario eiuſdem diei. Item in omnibus feſtis, quæ in Dominicis, & per octauas celebrantur: in quibus ratione Dominicæ, & octauæ dici debet. Item in feſto patroni alicuius loci, vel tituli Eccleſiæ, & in feſtis principalibus ordinum, & per eorum octauas, in Eccleſijs tantum illius ordinis. Item dicitur *Credo*, in Miſſis votiuis, quæ ſolenniter pro re graui, vel pro publica Eccleſiæ cauſa celebrantur.

De

De Offertorio, & Secretis.

POſt Symbolum, vel, ſi non ſit dicendum, poſt Euangelium dicitur, *Dominus vobiſcum*, deinde, Offertorium, poſtea fit oblatio cum orationibus, vt in Ordinario. Qua oblatione facta dicuntur orationes ſecretæ, ſecundum numerum orationum, quæ palam dictæ ſunt: ſed ante primam orationem non dicitur, *Dominus vobiſcum*, nec aliquid aliud, ſed dicto, *Suſcipiat Dominus ſacrificium*, abſolute dicuntur: neque etiam ante ſecundam orationem dicitur, *Oremus*. Terminatur autem & vltima oratio, vt dictum eſt ſupra in rubrica de orationibus: & ſecreto dicuntur vſque ad illa verba in concluſione, *Per omnia ſecula ſeculorum*, quæ clara voce proferuntur, & incipitur Præfatio.

De Præfationibus.

PRæfationes dicuntur, vt in Ordinario adnotatum eſt; & quæ in Quadrageſima, Tempore Paſchali, & infra octauas propriæ aſſignantur: dicuntur etiam in Dominicis, & feſtis, quæ illis temporibus celebrantur, niſi illa feſta propria præfationem ha-

habeant. In Miſſis votiuis dicitur etiam Præfatio propria, ſi propriam habeant. Et quando aliqua Miſſa votiua pro publica cauſa ſolenniter celebratur, dicitur in cantu ſolenni, vt in duplicibus. Poſt Præfationem incipitur Canon Miſſæ ſecreto, in quo ſeruentur omnia, vt in Ordinario. Vbi vero *communicantes* infra actionem, vel alia variari contingit, ſuo loco in proprijs Miſſis adnotatur.

De Communione, Poſtcommunione, Ite Miſſa eſt, vel, Benedicamus Domino, & de Benedictione.

Exacto Canone, & alijs omnibus vſque ad Communionem, ea peracta dicitur *Communio*, & orationes poſt communionem eodem modo & ordine, vt in principio Miſſæ, & repetito, *Dominus vobiſcum*, dicitur *Ite Miſſa eſt*, vel *Benedicamus Domino*, pro temporis ratione. *Ite Miſſa eſt*, dicitur, quandocunque dicitur, *Gloria in excelſis*. Cum non dicitur, eius loco dicitur, *Benedicamus Domino*. ℟. *Deo gratias*. In Miſſis defunctorum, dicitur, *Requieſcant in pace*. ℟. *Amen*. Dicto *Placeat*, datur Benedictio, quæ à cele-

brante

brante ſemper datur in Miſſa, præterquam in Miſſis defunctorum, de quo dicetur ſuo loco.

De Euangelio Sancti Ioannis.

DAtâ benedictione dicitur Euangelium S. Ioannis, *In principio*, quod numquam prætermittitur in Miſſa, niſi quando fit de feſto in aliqua Dominica, vel feria, quæ habet Euangelium proprium; tunc enim eius loco dicitur proprium. Et in tertia miſſa de die Natiuitatis Domini dicitur Euangelium de Epiphania *Cum natus eſſet Ieſus.*

De ordinanda Miſſa ex ſupradictis Rubricis.

SVpradictis rubricis cognitis, ſi quis velit ordinare Miſſam diei, recurrat ad Ordinarium Miſſarum de Tempore, vel de Sanctis ſecundum qualitatem officij. Si propriũ non habeat, recurrat ad commune Sanctorum. Si de feria agendum ſit, & propria miſſa non fuerit de feria, dicatur Miſſa præcedentis Dominicæ, omiſſis *Gloria in excelſis*, & *Symbolo* præterquam tempore Paſchali, in quo ſemper dicitur, *Gloria in excelſis*, vt ſupra, excepta Miſſa Rogationum, & in Aduentu prætermittitur *Alleluia*, poſt Graduale, cum ſuo

 verſu.

verſu. Si dicenda ſit Miſſa votiua, requiratur poſt Commune Sanctorum ſuo loco. Si plures orationes dicendæ ſint, requirantur poſt Miſſas votiuas, ſuo loco de ſingulis rebus ſingulæ. Si pro defunctis dicenda ſit Miſſa, habetur poſt Miſſas votiuas, cum collectis diuerſis, circa finem Miſſalis. Ordinarium totius Miſſæ, cum præfationibus, Canone, & alijs dicendis, habentur ſuo loco cum proprio Miſſarum de tempore.

RITVS SERVANDVS IN CELEBRATIONE MISSAE.

De præparatione Sacerdotis celebraturi.

SACERDOS celebraturus, ſeruatis ijs, quæ ſuperius dicta ſunt, quoad præuiam confeſſionem, & horas canonicas, matutino ſaltem abſoluto, orationi aliquantulum vacet, & pſalmos, atque orationes in fine opuſculi poſitas, pro temporis opportunitate, dicat.

Quibus omnibus abſolutis accedit ad locum in Sacriſtia, vel alibi præparatum, vbi paramenta, aliaq. ad celebrationem neceſſaria habentur, accipit Miſſale, perquirit Miſſam, perlegit, & ſignacula ordinat ad ea, quæ dicturus eſt. Poſtea lauat manus dicens orationem inferius poſitam. Deinde præparat calicem

licem, ponens ſuper eius os purificatorium, & ſuper illud patenam cum hoſtia, quam tegit parua palla & velo ſerico: ſuper velo ponit burſam coloris paramentorum, quibus eo die vti debet intus corporale plicatum habens. His omnibus ita diſpoſitis, accedit ad paramenta calciatus pedibus & indutus veſtibus ſibi conuenientibus, quarum exterior ſaltem talum pedis attingat; induit ſe ſupra rochetum, ſi ſit Prælatus ſecularis; vel ſi ſit Prælatus regularis, aut alius Sacerdos ſecularis, ſuperpelliceum, ſi commode haberi poſſit, alioquin ſine eo ſupra veſtes communes, dicens ad ſingula ſingulas orationes inferius poſitas. Ac primum accipiens amictum circa extremitates, & cordulas oſculatur in medio, & ponit ſuper caput, & mox declinat ad collum, & eo circumcirca veſtium collaria tegens ducit cordulas ſub brachijs, & circumducens per dorſum ad ventrem reducit & ligat. Tum Alba induitur caput ſubmittens, deinde manicam dextram brachio dextro, & ſiniſtram ſiniſtro imponens. Albam ipſam corpori adaptat, eleuat ante, & à lateribus, hinc inde, &

cin-

cingulo per miniſtrum ſibi porrecto ſeſe cingit. Miniſter eleuat ipſam albam, vt ſuo loco dicetur. Tum Sacerdos accipit manipulum, oſculatur crucem in medio, & imponit brachio ſiniſtro. Deinde ambabus manibus accipiens ſtolam ſimili modo deoſculatur, & imponit medium eius collo, ac transuerſando eam ante pectus in modum crucis, ducit partem à ſiniſtro humero pendentem ad dextrã, & partem à dextro humero ad ſiniſtram, ſicq; vtramque partem ſtolæ cinguli extremitatibus hinc inde ipſi cingulo coniungit. Poſtremo accipit planetam. At ſi celebrans ſit Epiſcopus, non ducit ſtolam ante pectus in modum crucis, ſed ſinit hinc inde vtraſque extremitates pendere, & accipit cruciculam à collo ante pectus cordulis pendentem. Tum accipit planetam, & ſi ſolenniter celebret, accipit paramẽta, & alia, vt in Pontificali; cuius Pontificalis ordinem Epiſcopus numquam prætermittat, quandocunque cum Diacono & Subdiacono paratis celebrat.

De

De Miſſa non ſolenniter celebranda, & primum de ingreſſu Sacerdotis ad Altare.

SAcerdos omnibus paramentis indutus, accipit in manu ſiniſtra calicem, vt ſupra præparatum, & burſam manu dextra ſuper calice tenens, capite cooperto accedit ad altare, miniſtro cum Miſſali, & alijs ad celebrandum neceſſarijs præcedente: procedit autem oculis demiſſis, inceſſu graui, erecto corpore. Si vero contigerit eum tranſire ante altare maius, capite cooperto faciat ad illud reuerentiam: ſi ante locum Sacramenti, genuflectat: ſi ante altare, vbi celebretur Miſſa, in qua eleuatur ſacramentum, ſimiliter genuflectat, & detecto capite illud adoret. Cum peruenerit ad altare, ſtans ante illud in infimo gradu, caput detegit, biretum miniſtro porrigens, & altari ſeu imagini Crucifixi deſuper poſitæ profunde ſe inclinat. Si autẽ in eo ſit tabernaculum ſanctiſſimi ſacramenti, genúflectens debitam facit reuerentiam. Tunc aſcendit ad medium altaris, ibi ad cornu Euangelij ſiſtit calicem: extrahit corporale de burſa, quod

exten-

 179

extendit in medio altaris, & ſuper illud calicem velo coopertum collocat. Si in altari paramenta accepit, hoc idem facit, antequam deſcendat ab altari Miſſam inchoaturus. Collocato calice in altari, accedit ad cornu Epiſtolæ, Miſſale ſup cuſſino aperit, reperit Miſſam, & ſignacula ſuis locis accommodat. Deinde rediens ad medium altaris, facta primum Cruci reuerentia, deſcendit ad gradum infi mum altaris pro Miſſa inchoanda.

De printipio Miſſæ, & confeſſione facienda.

SAcerdos, quàmprimum deſcenderit ad infimum gradum altaris, conuertit ſe ad ipſum altare, vbi ſtans ante illud, iunctis manibus ante pectus, detecto capite, facta prius Cruci, vel altari reuerentia, incipit Miſſam ſtans in infimo gradu altaris, vt ſupra, producens manu dextra à fronte ad pectus ſignum Crucis, dicit intelligibili voce. *In nomine Patris, & Filij, & Spiritus ſancti. Amen.* Et poſtquam id dixerit, non debet aduertere quemcũque in alio altari celebrantem, etiam ſi Sacramentum eleuet; ſed continuate proſequi

ſequi Miſſam ſuam vſque ad finem. Cum ſeipſum ſignat, ſiniſtram ponit infra pectus: in alijs benedictionibus, cum eſt ad altare, & ſe ipſum non benedicit, ponit eam ſuper altari. Seipſum benedicens, vertit ad ſe palmam manus dextræ, & omnibus illius digitis iunctis, & extenſis, à fronte ad pectus, & ab humero ſiniſtro ad dextrum, ſignum crucis format. Si vero alijs, vel rem aliquam benedicit, paruum digitum vertit ei cui benedicit, ac benedicendo totam manum dextram extendit, omnibus illius digitis pariter iunctis & extenſis: quod in omni benedictione obſeruatur. Poſtquam dixerit. *In nomine Patris, &c.* vt ſupra, iungit manus ante pectus, pronuncians clara voce Antiphonam. *Introibo ad altare Dei.* Miniſter retro poſt eum ad ſiniſtram genuflexus, reſpondebit, vt dicetur ſuo loco de miniſtro. *Ad Deum, qui lætificat iuuentutem meam.* Deinde Sacerdos eodem modo ſtans incipit, & proſequitur cum miniſtro alternatim Pſalmum. *Iudica me Deus*, vſque ad finem cum *Gloria Patri.* Quo finito repetit Antiphonam, *Introibo*, cum miniſtro, vt ſupra.

ſuprà. Cum in fine Pſalmi dicit *Gloria Patri, &c.* caput cruci inclinat. Repetita Antiphona *Introibo*, dextra manu producens ſignum crucis à fronte ad pectus, dicit. ℣. *Adiutorium noſtrum in nomine Domini.* ℟. *Qui fecit cælum, & terram.* Deinde caput, ſeque profunde altari inclinans, dicit. *Confiteor Deo*, vt in Ordinario. Et proſequitur eodem modo ſtans capite inclinato, donec à miniſtro dictum ſit: *Miſereatur.* Cum incipitur à miniſtro *Confiteor*, caput erigit. Cum dicit *mea culpa*, ter pectus dextera manu percutit. Cum miniſtri, & qui interſunt (etiam ſi ibi fuerit ſummus Pontifex) reſpondent *Confiteor*, dicunt, *tibi pater, & te pater.* Facta à circumſtantibus confeſſione, celebrans ſtans reſpondet: *Miſereatur veſtri, &c.* Deinde producens manu dextra à fronte ad pectus ſignum crucis, dicit: *Indulgentiam, &c.* Et ſtans capite inclinato proſequitur: *Deus tu conuerſus*, & quæ ſequuntur in Ordinario, clara voce vſque ad orationem, *Aufer à nobis, &c.* quam dicit ſecreto.

De Introitu, Kyrie eleiſon, & Gloria in excelſis.

DIcto, *Auſer à nobis, &c.* Celebrans iunctis manibus accedit ad medium altaris, vbi ſtans capite inclinato, & iunctis manibus ſuper altare poſitis, ita vt digiti parui dumtaxat frontem, ſeu medium anterioris partis tabulæ, ſeu menſæ altaris tangant reſiduo manuum inter altare, & ſe retento, pollice dextro ſuper ſiniſtrum in modum crucis poſito (quod ſemper obſeruatur, cum manus iunctæ ſuper altare ponuntur) ſecreto dicit, *Oramus te Domine, &c.* Quo dicto oſculatur altare in medio, manibus extenſis hinc inde ſuper altare poſitis: quod in omni deoſculatione altaris ſeruatur: ſed poſt conſecrationem pollices ab indicibus non diſiunguntur. Oſculato altari accedit ad cornu ſiniſtrum altaris, ideſt epiſtolæ: vbi ſtans verſus altare, & producens à fronte ad pectus ſignum crucis, incipit intelligibili voce introitum Miſſæ: & proſequitur iunctis manibus. Cum repetit introitum, non ſignat ſe vt prius: & eo repetito iunctis manibus ante pectus, accedit ad

medium

medium altaris, vbi ſtans verſus illud ſimiliter manibus iunctis, dicit ſimili voce ter: *Kyrie eleiſon*, ter *Chriſte eleiſon*, & iterum ter: *Kyrie eleiſon*, alternatim cum miniſtro. Si miniſter, vel qui interſunt celebranti non reſpondeant, ipſe ſolus nouies dicit. Dicto vltimo *Kyrie eleiſon*, Sacerdos ibidem, vt prius ſtans, & manus extendens, eleuansq. & iungens, voce prædicta incipit, ſi dicendum ſit: *Gloria in excelſis*. Cum dicit *Deo*, caput cruci inclinat: quo erecto ſtans iunctis manibus, vt prius, proſequitur vſque ad finem. Cum dicit: *Adoramus te: Gratias agimus tibi: Ieſu Chriſte: Suſcipe deprecationem noſtram*, & iterum, *Ieſu Chriſte*, caput cruci inclinat. Cum dicit in fine, *Cum ſancto Spiritu*, ſeipſum à fronte ad pectus ſignat, interim perficiens *In gloria Dei Patris. Amen.*

De oratione.

DIcto hymno, *Gloria in excelſis*, vel ſi non ſit dicendus, eo omiſſo, celebrans oſculatur altare in medio, manibus hinc inde ſuper illo, vt ſupra extenſis, tum iunctis ante pectus manibus, demiſſis ad terram ocu-

lis, vertit ſe ad manum ſiniſtram, hoc eſt, ad latus dextrum verſus populum, & extendens, ac iungens manus ante pectus, vt prius, dicit voce prædicta, *Dominus vobiſcum.* ℟. *Et cum Spiritu tuo*, iunctis, vt prius, manibus reuertitur per eamdem viam ad librum, vbi extendens, & iungens ante pectus manus, caputq. cruci inclinans, dicit: *Oremus*, tum extendit manus ante pectus, ita vt palma vnius manus reſpiciat alteram, & digitis ſimul iunctis, quorum ſummitas humerorum altitudinem diſtantiamq. non excedat, quod in omni extenſione manuum ante pectus ſeruatur. Stans autem, vt ſupra, extenſis manibus, dicit *orationem*. Cum dicit, *Per Dominum noſtrum*, iungit manus. Si aliter concluditur oratio, *Qui tecum*, vel *Qui viuis*, cum dicit, *In vnitate*, iungit manus. Cum nominatur nomen Ieſus, caput verſus Crucem inclinat. Cum in oratione nominatur nomen Beatæ Mariæ, vel Sanctorum, de quibus dicitur Miſſa, vel fit commemoratio. Item in oratione pro Papa, quando nominatur, caput inclinat. Si plures orationes ſunt dicendæ, idem in

cis

eis in voce, extenſione manuum, & capitis inclinatione, quod ſupra dictum eſt, obſeruatur. Si altare ſit ad Orientem verſus populum, celebrans verſa facie ad populum, non vertit humeros ad altare, cum dicturus eſt, *Dominus vobiſcum, Orate fratres, Ite Miſſa eſt*, vel daturus *benedictionem*, ſed oſculato altari in medio, ibi expanſis & iunctis manibus, vt ſupra, ſalutat populum. In Quatuor temporibus, vel aliàs, quando dicendæ ſunt plures orationes cum Prophetijs, dicto *Kyrie eleiſon* in medio altaris, reuertitur ad cornu epiſtolæ, vbi ſtans ante librum extenſis, & iunctis ante pectus manibus, & caput Cruci inclinans, dicit, *Oremus*, *Flectamus genua*, & illico manibus ſuper altare extenſis, vt ſe ipſum ad altare ſuſtineat, genuflectit, & ſine mora ſurgens eadem voce dicitur à miniſtro, *Leuate*, & manibus extenſis dicit orationem, vt ſupra, & in concluſione iungit. Dum autem legit *Prophetiam* manus tenet ſuper librum, vel altare poſitas.

De Epiſtola, Graduali, & alijs vſque ad Offertorium.

DIctis orationibus, celebrans poſitis ſuper librum, vel ſuper altare manibus, ita vt palmæ librum tangant, vel (vt placuerit) librum tenens, legit *Epiſtolam* intelligibili voce. Lecta Epiſtola, reſpondetur à miniſtro, *Deo gratias*: & ſimiliter ſtans, vt prius, proſequitur *Graduale, Alleluia, & Tractum*, ac *Sequentiam*, ſi dicenda ſit. Quibus dictis celebrans ipſemet, ſeu miniſter portat librum Miſſalis ad alteram partem altaris in cornu Euangelij, & dum tranſit ante medium altaris caput cruci inclinet, & Miſſale ſic locet, vt poſterior pars libri reſpiciat ipſum cornu altaris, & non ad parietem, ſiue ad partem eius cōtra ſe directā. Locato Miſſali in altari, celebrās redit ad medium altaris, & ibi ſtans profunde inclinatus, iunctis manibus ante pectus, leuatisq. ad Deum oculis, ſecreto dicit. *Munda cor meum, & Iube domne, & Dominus ſit in corde meo*, vt in Ordinario. Quibus dictis vadit ad librum Miſſalis, vbi ſtans, verſus illum iunctis manibus ante pectus, dicit

cit intelligibili voce, *Dominus vobiſcum.* ℟. *Et cum Spiritu tuo.* Deinde pollice dextræ manus ſigno crucis ſignat, primo librum ſuper principium Euangelij, quod eſt dicturus, poſtea ſeipſum in fronte, ore, & pectore, dicens, *Sequentia,* vel *Initium ſancti Euangelij, &c.* ℟. *Gloria tibi Domine.* Tum iunctis iterum, vt prius, manibus, ſtans, vt ſupra, proſequitur Euangelium vſque ad finem. Quo finito miniſtri reſpondent, *Laus tibi Chriſte;* & celebrans eleuans parumper librum, oſculatur Euangelium. Dicto Euangelio ſtans in medio altaris, verſus crucem eleuans, & iungens manus, caputq. cruci inclinans incipit (ſi dicendum ſit) *Credo,* cum dicit *in vnum Deum,* caput cruci inclinat, quo erecto, ſtans ibidem iunctis ante pectus manibus, vt prius, proſequitur vſque ad finem. Cum dicit, *Ieſum Chriſtum,* caput cruci inclinat. Cum dicit, *Et incarnatus eſt,* vſque ad *Homo factus eſt,* incluſiue, genuflectit. Cum dicit, *Et vitam venturi ſeculi. Amen.* producit ſibi manu dextera ſignum crucis à fronte ad pectus.

De Offertorio, & alijs vſque ad Canonem.

DIcto Symbolo, vel ſi non ſit dicendum, dicto Euangelio celebrans oſculatur altare in medio,& iunctis manibus ante pectus, ibidem à manu ſiniſtra ad dextram vertit ſe ad populum], & extendens ac iungens manus, dicit: *Dominus vobiſcum*, & iunctis manibus reuertitur per eamdem viam ad medium altaris, vbi extendens ac iungens manus, caputq. cruci inclinans,dicit,*Oremus*,tum iunctis,vt prius, manibus, dicit *Offertorium*, & omnia, quæ vſque ad finem Miſſæ in medio altari dicenda ſunt, dicit ibidem ſtans verſus ad altare,niſi vbi aliter ordinatur. Dicto *Offertorio* diſcooperit calicem, & ad cornu Epiſtolæ ſiſtit, & amota parua palla deſuper hoſtiam, accipit patenam cum hoſtia, & ambabus manibus vſque ad pectus eam eleuatam tenens,oculis eleuatis ad Deum dicit, *Suſcipe ſancte Pater, &c.* Quo dicto, faciens ſignum crucis cum dicta patena ponit hoſtiam ſuper corporale circa medium anterioris partis corporalis ante ſe, & patenam ad ma num

dextram

dexteram aliquantulum ſubtus corporale. Deinde accipit calicem, purificatorio extergit, & accipiens ampullam vini de manu miniſtri, ponit vinum in calicem: Deinde producit ſignum crucis ſuper ampullam aquæ, & dicit: *Deus, qui humanæ ſubſtantiæ*, Imponens parum aquæ in calice proſequitur. *Da nobis per huius aquæ & vini myſterium.* Impoſita aqua in calice, & finita oratione prædicta, accipit calicem diſcoopertum, & ſtans ante medium altaris, ambabus manibus eleuatum tenens, videlicet cum ſiniſtra, cum dextera autem nodum infra cuppam, intentis ad Deum oculis, offert, dicens: *Offerimus tibi Domine, &c.* qua oratione dicta facit ſignum crucis cum calice ſuper corporale, & ipſum in medio poſt hoſtiam collocat, & palla cooperit. Deinde iunctis manibus ſuper altare poſitis, capite inclinato, dicit ſecreto. *In ſpiritu humilitatis, &c.* Poſtea eleuans oculos, manusque expandens, & ſtatim iungens ante pectus (quod ſemper facit, quando aliquid eſt benedicturus) *Veni ſanctificator, &c.* cum dicit, *& benedic*, ſignat manu

dextra

dextra communiter ſuper hoſtiam, & calicem. Tunc iunctis ante pectus manibus accedit ad cornu epiſtolæ, vbi ſtans, miniſtro aquam fundente, lauat manus, ideſt extremitates digitorum pollicis, & indicis, dicens Pſalmum; *Lauabo inter innocentes*, cum *Gloria Patri, &c.* Celebrans lotis manibus, eas tergit, & illis unte pectus iunctis reuertitur ad medium altaris, vbi ſtans, oculoſq. ad Deum eleuans, & ſtatim dimittens, manibus iunctis ſuper altare, capiteq. inclinato, dicit ſecreto. *Suſcipe ſancta Trinitas, &c.* Quo dicto manibus hinc inde extēſis, & ſuper altare poſitis oſculatur altare in medio: tum iunctis manibus ante pectus, demiſſisq. oculis ad terram, a ſiniſtra manu ad dextram vertit ſe ad populum, & extendens, & iungens manus, dicit voce aliquanuulum eleuata, *Orate fratres*, & ſecrete ſequitur; *vt meum ac veſtrum ſacrificium, &c.* perficit circulum, reuertens iunctis manibus ante pectus à manu dextera ad medium altaris. Et reſponſo à miniſtris, vel circumſtantibus: *Suſcipiat Dominus ſacrificium de manibus tuis, &c.* alioquin per

ſe

ſe ipſum, dicens, *ſacrificium de manibus meis*, ipſe celebrans manibus ante pectus extenſis, vt fit ad orationem, ſtans in medio altaris verſus librum dicit abſolute ſine alia interpoſitione *orationem*, vel *orationes ſecretas*. Cum dicit, *Per Dominum*, iungit manus: cum dicit, *Ieſum Chriſtum*, caput inclinat, quod facit in prima oratione, & in vltima, ſi plures ſint dicendæ. Peruento autem in concluſione vltimæ ſecretæ ad verba illa, *Per omnia ſecula ſeculorum*, excluſiue: celebrans ſtans in medio altatis depoſitis ſuper eo manibus hinc inde extenſis, dicit conuenienti, & intelligibili voce *Præfationem*. Cum dicit, *ſurſum corda*, eleuat manus hinc inde extenſas vſque ad pectus. Cum dicit, *gratias agamus* Domino, iungit manus: cum dicit, De*o noſtro*, cruci caput inclinat. ℟ *Dignum & iuſtum eſt*, eleuatis & extenſis, vt prius, manibus, proſequitur *Præfationem propriam*, vel *communem*, vt tempus requirit. Cum dicit Sanctus, iunctis ante pectus manibus, & inclinatus, voce mediocri proſequitur, cum dicit, *Benedictus, qui venit in nomine* Domini, *&c.*

ſignum

ſignum crucis ſibi producit à fronte ad pectus.

De Canone Miſſæ vſque ad conſecrationem.

FInita Præfatione, vt ſupra, celebrans manibus iunctis ſuper altare poſitis, ſtans ante medium altaris verſus ad illud, eleuatis oculis ad Deum, & ſine mora demiſſis, profunde inclinatus incipit Canonem, ſecrete dicens, *Te igitur, &c.* vt in Ordinario. Cum dicit, *vt accepta habeas, & benedicas*, prius oſculatur ante altare: erigit ſe, & ſtat iunctis manibus ante pectus. Cum dicit, *Hæc dona, hæc munera, hæc ſancta ſacrificia*, dextera manu ter ſignat cõmuniter ſuper hoſtiam, & calicem. Deinde extenſis manibus ante pectus ꝓſequitur. *In primis, quæ tibi offerimus, &c.* Vbi dicit *vna cum famulo tuo Papa noſtro N.* exprimit nomen Papæ, ſede autem vacante, verba prædicta omittuntur: vbi dicitur, *& Antiſtite noſtro N.* ſpecificatur nomen Patriarchæ, Archiepiſcopi, vel Epiſcopi ordinarij in propria Diœceſi, qui ſi eſt vita functus, prædicta verba omittuntur. Si celebrans eſt Epiſcopus, Archiepiſcopus, vel Patriarcha, omiſſis prædictis verbis, eorum

loco

loco dicit. *Et me indigno ſeruo tuo.* Si vero celebrans eſt Papa, omiſſis verbis, *vna cum famulo tuo Papa noſtro N. & Antiſtite noſtro N*, dicit, *vna cum me famulo tuo indigno, quem gregi tuo praeſſe voluiſti.* Et continuant omnes, vt ſequitur. *Et omnibus orthodoxis, &c.* cum dicit, *Memento Domine*, eleuans, & iungens manus vſque ad faciem, vel pectus, ſic iunctis manibus ſtat pauliſper in quiete, demiſſo aliquantulum capite, faciens commemorationem viuorum Chriſtifidelium ad ſuam voluntatem, quorum nomina, ſi vult, ſecrete commemoret: non tamen neceſſe eſt exprimere, ſed mente tantum eorum memoriam habeat. Poteſt etiam celebrans, ſi pro pluribus orare intendit, ne circumſtantibus ſit moroſus, ante Miſſam in animo proponere ſibi omnes illos, tam viuos, quàm defunctos, pro quibus in ipſa Miſſa orare intendit, & hoc loco generaliter vnico contextu ipſorum viuorum commemorationem agere, pro quibus ante Miſſam orare propoſuit in Miſſa. Commemoratione viuorum facta, demiſſis

& ex-

& extenſis,vt prius,manibus, continuat. *Et omnium circumſtantium, &c.* Similiter ſtans proſequitur,*communicantes.* Cum dicit,*Ieſu Chriſti,* caput cruci inclinat: in concluſione quando dicit, *Per eundem,*iungit manus. cum dicit, *Hanc igitur oblationem,*extendit manus ſuper oblata, ita vt palmæ ſint apertæ verſus, ac ſupra calicem, & hoſtiam, quas ſic tenet vſque ad illa verba. *Per Chriſtum Dominum noſtrum,*tunc enim iungit manus,& ſic proſequitur. *Quam oblationem tu Deus in omnibus quæſumus.* Et cum dicit,*benedictam, adſcriptam,ratam,*communiter ſignat ter ſuper hoſtiam,& calicem ſimul. Deinde cum dicit, *vt nobis corpus,* ſeparatim ſignat ſemel ſuper hoſtiam tantum: & cum dicit, *& ſanguis* ſemel ſuper calicem tantum: deinde eleuans, & iungens manus ante pectus, proſequitur, *fiat dilectiſſimi filij tui Domini noſtri Ieſu Chriſti,* inclinans caput Cruci, ſi opus fuerit extergit pollices,& indices ſuper corporali,& dicit ſecrete, vt prius. *Qui pridie quàm pateretur*; & accipiens pollice & indice ſiniſtræ manus hoſtiam,& eam cum illis, ac indice,

ce, & pollice ſiniſtræ manus tenens, ſtans erectus ante medium altaris, dicit: *Accepit panem in ſanctas, ac venerabiles manus ſuas:* 187
eleuansq. ad cælum oculos, & ſtatim demittens, dicit: *& eleuatis oculis in cælum ad te Deum patrem ſuum omnipotentem:* caputq. aliquantulum inclinans, dicit: *tibi gratias agens.* & tenens hoſtiam inter pollicem & indicem ſiniſtræ manus, dexteræ, producit ſignum crucis ſuper eam, dicens: *benedixit, fregit, deditq. Diſcipulis ſuis, dicens: Accipite, & manducate ex hoc omnes.* & cubitis ſuper altare poſitis, ſtans capite inclinato, diſtincte, reuerenter, & ſecrete profert verba conſecrationis ſuper hoſtiam, & hoſtiam ſuam pollicibus, & indicibus tantum tenens, attente, deuote, & continuate profert verba conſecrationis, *Hoc eſt enim Corpus meum.* Quibus prolatis celebrans tenẽs hoſtiam inter pollices, & indices prædictos ſuper altare, reliquis manuum digitis extenſis, & ſimul iunctis genuflexus eam adorat. Tunc ſe erigens, quantum commode poteſt eleuat in altum hoſtiam, & intentis in eam oculis

lis (quod & in eleuatione calicis facit) populo reuerenter oſtendit adorandam , & mox ipſam reuerenter ſuper corporale reponit in eodem loco , vnde eam leuauit , & deinceps pollices , & indices non diſiungit , niſi quando hoſtiam conſecratam tangere, vel tractare debet , vſque ad ablutionem digitorum poſt communionem . Repoſita hoſtia conſecrata ſuper corporali , genuflexus vſque ad terram, hoſtiam veneratur . Adorato Sacramento , ſurgit, & diſcooperit calicem , in quem, ſi opus ſit, extergit digitos , quod ſemper faciat cum aliquod fragmentum digitis adhæreat , & ſtans erectus , dicit : *ſimili modo poſtquam cœnatum eſt* , & ambabus manibus accipiens calicem iuxta nodum infra cuppam , aliquantulumq. eleuans , & ſtatim deponens dicit : *accipiens & hunc præclarum calicem, &c.* cum dicit , *benedixit* , ſiniſtra calicem infra cuppam tenens , dextera ſignat ſuper eum, & proſequens *deditq Diſcipulis ſuis, &c.* ambabus manibus tenens calicem, videlicet ſiniſtra pedem , dextera nodum infra cuppam , cubitis ſuper altare poſitis,

ſitis, & capite inclinato, profert ſecrete, & deuote, vt ſupra, verba conſecrationis ſanguinis. *Hic eſt enim calix, &c.* Quibus dictis reponit calicem ſuper corporale, & genuflexus ſanguinem reuerenter adorat. Tunc ſe erigit, & accipiens calicem diſcoopertum cum ſanguine ambabus manibus, vt prius, eleuat eum, & erectum, quantum commode poteſt oſtendit populo adorandum, dicens, *Hæc quotieſcumque feceritis, &c.* mox ipſum reuerenter reponit ſuper corporale in locum priſtinum, & manu dextera palla cooperit, ac genuflexus Sacramentum veneratur.

De *Canone poſt conſecrationem vſque ad orationem Dominicam.*

REpoſito calice, & adorato, celebrans ſtans ante altare, extenſis manibus ante pectus dicit ſecreto, *Vnde & memores, &c.* iungit manus ante pectus, & cum dicit: *Hoſtiam puram, &c.* manu dextera ſignat ter communiter ſuper hoſtiam, & calicem, & ſe-

mel ſuper hoſtiam tantum, & ſemel ſuper calicem tantum dicens, *panem ſanctum, vitæ æternæ, & calicem ſalutis perpetuæ*, deinde ſtans, vt prius, extenſis manibus proſequitur, *ſupra quæ propitio, &c.* Cum dicit, *Supplices te rogamus, &c.* inclinat ſe ante medium altaris, manibus iunctis ſuper illo poſitis: cum dicit, *ex hac altaris participatione*, oſculatur altare: cum dicit, *ſacroſanctum filij tui*, iungit manus, & dextera ſignat ſemel ſuper calicem, dicens: *Corpus & Sanguinem ſumpſerimus:* & cum dicit, *omni benedictione cæleſti*, ſe ipſum ſignat à fronte ad pectus ſigno crucis: cum dicit, *Per eumdem*, iungit manus. Cum dicit, *Memento Domine famulorum, famularumq. tuarum, qui nos præceſſerunt, &c.* ſtatim extenſis, & iunctis manibus ante pectus, vel vſque ad faciem eleuatis, & intentis oculis ad ſacramentum ſuper altare, facit commemorationem fidelium defunctorum, de quibus ſibi videtur, eodem modo, vt dictum eſt de commemoratione viuorum. Qua commemoratione facta, ſtans, vt prius, extenſis manibus proſequitur, *ipſis Domine, & omnibus in Chri-*

ſto,

189

ſto, &c. & in fine ad *Per eundem*, caput incli-
nat. Cum dicit, *Nobis quoque peccatoribus*,
vocem ad hæc tria verba aliquantulum eleuat,
& dextera manu pectus ſibi percutit, & proſe-
quitur, *famulis tuis, &c.* ſtans vt prius: cum
dicit, *Per Chriſtum Dominum noſtrum, per
quem hæc omnia* Domine *ſemper bona creas*,
iungit manus ante pectus: deinde manu de-
xtera ter ſignans communiter ſuper hoſtiam
& calicem dicit, *ſanctificas, viuificas, benedi-
cis, & præſtas nobis.* Poſtea diſcooperit manu
dextera calicem, & genuflexus reuerentiam
facit ſacramento, tum ſe erigit, & reuerenter
accipit hoſtiã inter pollicem & indicem de-
xteræ manus, & cum ea ſuper calicem, quem
manu ſiniſtra tenet circa nodũ infra cuppam,
ſignat ter à labio ad labium, dicens, *per ipſum,
& cum ipſo, & in ipſo.* Et cum hoſtiam bis in-
ter ſe & calicem à labio calicis incipiens ſi-
gnat dicens, *Eſt tibi* Deo *Patri omnipotenti, in
vnitate Spiritus ſancti omnis honor, & gloria.*
Deinde tenens manu dextera hoſtiam ſuper
calicem, ſiniſtra calicem eleuat eam aliquan-
tulum ſimul cum calice dicens. *Omnis honor*

ria, & ſtatim vtrumque deponens hoſtiam collocat ſuper corporali, & digitos, ſi fragmentum aliquod illis adhæreat, extergit in calicem (quod ſemper, ſi opus ſit, faciat cum hoſtiam ſacram tetigit) ac pollices, & indices, vt prius, iungens, calicem palla cooperit, & genuflexus vſque ad terram Sacramentum veneratur.

De Oratione Dominica, & alijs vſque ad ſactam Communionem.

CElebrans, cooperto, adoratoq. calice, erigit ſe, & more ſolito manibus extenſis hinc inde ſuper altare poſitis, dicit intelligibili voce. *Per omnia ſecula ſeculorum, &c.* Cum dicit, *Oremus*, iungit manus, caput Sacramento inclinans. Cum incipit, *Pater noſter*, extendit manus, & ſtans oculis ad Sacramentum intentis proſequitur vſque ad finem. Reſponſo à miniſtro, *Sed libera nos à malo*, & à celebrante, *Amen*, manu dextera, pollice, & indice non diſiunctis, patenam accipit inter indicem & medium digitos, quam tenens ſuper altare erectam, dicit ſecrete. *Libera nos, quæſumus, &c.* Sed antequam dicat,

da

 190

da propitius pacem in diebus noſtris, eleuat manu dextera patenam de altari, & ſeipſum cum ea ſignat à fronte ad pectus, dicens, *Da propitius pacem in diebus noſtris*, patenam ipſam oſculatur, & proſequens, *vt ope miſericordiæ tuæ, &c.* ſubmittit patenam hoſtiæ, quam indice ſiniſtro accommodat ſuper patenam: diſcooperit calicem, & genuflexus in terra Sacramentum adorat, tum ſe erigens, accipit hoſtiam inter pollicem & indicem dexteræ manus, & cum illis, ac pollice ac indice ſiniſtræ manus eam ſuper calicẽ tenens, reuerenter frangit per medium, dicens: *Per eumdem Dominum noſtrum Ieſum Chriſtum filium tuum*. & mediam partem, quam inter pollicem, & indicem dexteræ manus tenet, ponit ſuper patenam; de alia media, quam ſiniſtra manu tenet, frangit cum pollice, & indice dexteræ manus particulam, proſequens: *Qui tecum viuit, &c.* quam inter ipſos dexteræ manus pollicem, & indicem retinens, partem maiorem, quam ſiniſtra tenet, adiungit mediæ ſuper patenam poſitæ, interim dicens, *in vnitate Spiritus*

ſancti Deus. Et particulam hoſtiæ, quam in dextera manu retinuit, tenens ſuper calicem, quem ſiniſtra per nodum infra cuppam retinet, intelligibili voce dicit, *Per omnia ſecula ſeculorum*. ℞. *Amen*, & cum ipſa particula ſignans ter à labio ad labium calicis, dicit: *Pax Domini ſit ſemper vobiſcum*. Reſponſo per miniſtros, *Et cum Spiritu tuo*. particulam quam dextera manu tenet, ponit in ſanguinem, dicens ſecrete: *Hæc commiſtio, & conſecratio Corporis, &c.* Deinde pollices & indices ſuper calicem aliquantulum tergit, & iungit, calicem palla cooperit, & genuflexus ſacramentum adorat, ſurgit, & ſtans iunctis manibus ante pectus, capite inclinato verſus Sacramentum, dicit intelligibili voce, *Agnus Dei, qui tollis peccata mundi*, & dextera percutiens ſibi pectus, dicit, *miſerere nobis*, quod & tertio facit, cum dicit, *dona nobis pacem*. Tunc manibus iunctis ſuper altare poſitis, capite inclinato, oculiſq. ad Sacramentum intentis, dicit ſecreto. *Domine Ieſu Chriſte, &c.* Qua oratione finita, ſi eſt daturus pacem, oſculatur altare in medio, & ei ſtatim inſtru-

mentum

191

mentum pacis porrigatur à miniſtro, vt dictum eſt in capite de miniſtro. Si non adſit, qui pacem recipiat à celebrante, pax non datur, etiam ſi illius datio Miſſæ conueniat; nec oſculatur altare, ſed dicta præmiſſa oratione ſtatim ſubiungit alias orationes, vt in Ordinario. Quibus orationibus dictis, genuflectens ſacramentum adorat, & ſe erigens dicit ſecrete, *Panem cæleſtem accipiam*. Quo dicto, dextera manu accipit de patena reuerenter ambas partes hoſtiæ, & collocat inter pollicem & indicem ſiniſtræ manus, quibus patenam inter eumdem indicem & medium digitos ſupponit, & eadem manu ſiniſtra tenens partes huiuſmodi ſuper patenam dextera tribus vicibus percutit pectus ſuum, interim etiam tribus vicibus dicens voce aliquantulum eleuata: *Domine non ſum dignus*, & ſecrete proſequitur *vt intres*, *&c.* Quibus tertio dictis ex ſiniſtra accipit ambas partes prædictas hoſtiæ inter pollicem & indicem dexteræ manus, & cum illa ſupra patenam ſignat ſeipſum ſigno crucis dicens, *Corpus Domini noſtri Ieſu Chriſti cuſtodiat animam meam in*

vitam æternam. Amen. Deinde reuerenter eaſdem ambas partes ſumit, quibus ſumptis deponit patenam ſuper corporale, & erigens ſe, iunctis indicibus & pollicibus, ambas quoque manus ante faciem iungit, & aliquantulum quieſcit in meditatione ſanctiſſimi Sacramenti. Deinde depoſitis manibus dicit ſecrete: *Quid retribuam Domino pro omnibus, quæ retribuit mihi*, & diſcooperto calice, accipit patenam, & eam diligenter cum pollice, & indice dexteræ manus ſuper calicem extergit, & ipſos digitos, ne quid fragmentorum in eis remaneat, poſt extersionem patenæ, iunctis pollicibus, & indicibus iterum genuflectit Sacramento, ſurgit, & calicem dextera manu infra nodum cuppæ accipit dicens, *Calicem ſalutaris, &c.* & ſignans ſe ſigno crucis cum calice, dicit: *Sanguis Domini noſtri, &c.* & manu ſiniſtra ſupponens patenam calici, ſtans reuerenter ſumit totum ſanguinem cum particula in calice poſita. Quibus ſumptis, dicit ſecrete. *Quod ore ſumpſimus, &c.* poſtea ſuper altare porrigit calicem miniſtro, ad cornu Epiſtolæ, quo

vinum fundente, ſe purificat; deinde abluit pollices, & indices ſuper calicem, quos abſtergit purificatorio, interim dicens: *Corpus tuum, Domine, quod ſumpſi, &c.* ablutionem ſumit, & extergit deinde os, & calicem, purificatorio, quo facto, purificatorium extendit ſuper calicem, & deſuper patenam, ac ſuper patena paruam pallam, & cooperit velo, & plicat corporale, & reponit in burſam, quam ponit ſuper calicem, & colloccat ſuper altare, vt prius. Si qui eſſent communicandi, habetur in Rubrica de pluribus hoſtijs conſecrandis.

De Communione, & orationibus poſt Communionem dicendis.

CElebrante purificato, dum calicem collocat in altari, liber Miſſalis defertur per miniſtrum ad cornu Epiſtolæ, & collocatur, vt in Introitu. His expeditis, celebrãs ſtans legit Antiphonã, quæ dicitur *Communio*, qua lecta, iunctis manibus ante pectus vadit ad medium altaris, & eo oſculato, vertit ſe ad populum, & dicit, *Dominus vobiſcum*, redit ad librum, dicit orationes poſt *Communio-*

munionem,eodem modo,numero,& ordine,vt ſupra dictæ ſunt Collectæ. Quibus dictis iungens manus ante pectus,reuertitur ad medium altaris,& eo oſculato vertit ſe ad populum,& dicit,vt ſupra,*Dominus vobiſcum*.Quo dicto, ſtans iunctis manibus ante pectus verſus populum dicit,ſi dicendum eſt, *Ite Miſſa eſt*. Quo dicto per eamdem viam reuertitur ad altare.Si vero non ſit dicendum,dicto Dominus vobiſcum : reuertitur eodem modo per eamdem viam ad medium altaris , vbi ſtans verſus ad illud iunctis ante pectus manibus dicit, *Benedicamûs* Domino. In Quadrageſima autem, à feria quarta cinerum vſque ad feriam quartam maioris hebdomadæ, in feriali officio, poſtquam celebrans dixit orationes poſt communionem cum ſuis ſolitis concluſionibus,ante quam dicat,*Dominus vobiſcum*,ſtans in eodem loco ante librum dicit, *oremus. Humiliate capita veſtra* Deo , & extenſis manibus ſubiungit eadem voce orationem ſuper populum ibidem poſitam : qua finita, oſculatur altare, & vertens ſe ad populum dicit,*Dominus vobiſcum*, & alia,vt ſupra.

De

De benedictione in fine Miſſæ: & Euangelio S. Ioannis.

DIcto *Ite Miſſa eſt*, vel *Benedicamus Domino*, vt ſupra, celebrans ante medium altaris ſtans iunctis manibus ſuper altare, & capite inclinato, dicit ſecreto, *Placeat tibi ſancta Trinitas, &c.* quo dicto, extenſis manibus hinc inde ſuper altare poſitis ipſum in medio oſculatur; tum erigens ſe adhuc ſtans verſus illud, extendit, eleuat, & iungit manus, caputq. cruci inclinans; dicit voce intelligibili, *Benedicat vos omnipotens Deus*, & iunctis manibus, ac demiſſis ad terram oculis, vertens ſe ad populum extenſa manu dextera, iunctiſq. digitis ſimul, benedicit populo, dicens, *Pater, & Filius, & Spiritus ſanctus*, & circulum perficiens reuertitur ad cornu Euangelij, vbi dicto, *Dominus vobiſcum.* ℟. *Et cum Spiritu tuo* pollice dextro ſignans primum ſigno crucis altare, ſeu librum, deinde frontem, os, & pectus, dicit, *Initium ſancti Euangelij ſecundum Ioannem*, vel *Sequentia ſancti Euangelij*, vt dictum eſt in rubricis generalibus, & ℟. *Gloria tibi Domine*, iunctis manibus legit

Euangelium, *In principio*, vel aliud, vt conuenit. Cum dicitur, *Et Verbum caro factum eſt*, genuflectit, & ſurgens proſequitur, vt prius, vſque ad finem. Si celebrans in altari vertit faciem verſus populum, non vertit ſe, ſed ſtans, vt erat, benedicit populum, vt ſupra in medio altaris: deinde accedit ad cornu Euangelij, & dicit Euangelium ſancti Ioannis, quo dicto celebrans cooperto capite accipit ſiniſtra calicem dexteram ponens ſuper burſam, ne cadat: deſcendit ad infimum gradum altaris, & ibi in medio vertens ſe ad illud, caput inclinat; & facta reuerentia, præcedente miniſtro, eo modo, quo venerat redit ad ſacriſtiam, interim dicens Antiph. *Trium puerorum*, & Canticum *Benedicite*: quæ omnia inferius habentur.

De ordine, cum plures hoſtiæ conſecrandæ ſunt, ſeruando.

CElebranti plures hoſtias conſecraturo pro communione facienda illud ſeruandum erit, vt cum primum ad altare venerit, ſi hoſtiæ, quas conſecrare debet, ob quantitatem ſuper patena manere haud poſ-

ſint,

ſint, locet eas ſuper corporale ante calicem, vel vaſe mundo conſecrato, & tunc eas ponet retro poſt calicem, & alia patena cooperiet. Cum peruenerit ad oblationem, ſi illæ hoſtiæ non ſuper patenam, ſed ſuper corporale, vel in alio vaſe fuerint, calicem illum, ſeu vas dextera diſcooperit, & intentionem ſuam etiam ad illas offerendas, & conſecrandas dirigens, dicit, *Suſcipe*, vt in Ordinario habetur, quo dicto, & collocata hoſtia ſuper corporale, vas illud, ſeu calicem cum alijs hoſtijs cooperit patena ipſa, vel alia palla. Cum eſt conſecraturus, accepta maiori hoſtia, & dicto, *Accipite, & manducate ex hoc omnes.* vas cum alijs hoſtijs conſecrandis diſcooperit manu dextera, & cubitis ſuper altare poſitis, vt dictum eſt ſupra, ſuper hoſtiam, & ſimul ſuper omnes, ſi plures ſint conſecrandæ, dicit verba conſecrationis, quibus dictis genuflexus adorat hoſtiam, quam manibus tenet, alijs hoſtijs, ſi plures ſint conſecratæ, in loco, in quo à principio Miſſæ ſunt poſitæ ſup corporali, vel alio vaſe, aut calice demiſſis. Cum vero ſacerdos Sacramentum ſumpſerit,

facta

facta patenæ exterſione, ſi adſint hoſtiæ conſecratæ ſuper corporale, poſitæ pro alio tempore conſecratæ, facta prius genuflexione, reponit eas in vas ad hoc ordinatum: & diligenter aduertat, ne aliquod fragmentū quantumcunque minimum remaneat ſuper corporale: quod ſi fuerit, accurate reponit in calicem, quo facto iterum genuflectit, & ſumit ſanguinem more ſupradicto. Si qui ſunt communicandi in Miſſa, eos communicet, antea quam ſumat purificationē, & antea quam digitos abluat, quibus communicatis, dicit. *Quod ore ſumpſimus, &c.* & deinde ſe, & quos communicauit purificans, dicit: *Corpus tuum Domine*, & alia facit, vt ſupra.

De Miniſtro, qui ſacerdoti non ſolenniter celebranti ſeruire debet.

CVm primum ſacerdos ad ſacriſtiam, vel vbi paramenta accepturus peruenerit. Miniſter, qui illi ſeruire debet paret paramenta, vbi commode id fieri poterit, & ſingula ipſa paramenta ſacerdoti celebraturo porrigat cum omni modeſtia, & reuerentia. Porrecto cingulo, ipſe miniſter eleuat albam ſu-

pra cingulum circumcirca, vt honeſte dependeat, ac tegat veſtes, ac eius fimbrias diligenter aptat, vt ad altitudinem ſaltem digiti ſupra terram æqualiter fluant. Sic igitur omnibus paramentis ſacerdote induto, miniſter accipit Miſſale cũ cuſſino, & modeſte capite detecto ſuperpellicio, ſi haberi poſſit, indutus, præcedit ſacerdotem cum Miſſali, & omnibus alijs ad celebrandum neceſſarijs. Vbi peruenerit ad altare, facta reuerentia, vel genuflexione, ſi aderit ſacramentum, collocat librum in cornu Epiſtolæ clauſum ſupra cuſſinum poſitum, tum accipit biretum ſacerdotis, quod ſeruat vſque ad finem Miſſæ. Collocatis igitur omnibus rebus ſuis locis, ac luminibus accenſis, accedit ad ſiniſtram ſacerdotis, vbi genuflexus retro aliquantulum poſt eum facit cum illo alternatim confeſſionem modeſte, punctate, ac voce intelligibili: Vſque ad Euangelium ſemper in hoc eodem loco ſtat miniſter genuflexus, & dicit alternatim cum ſacerdote, *Kyrie eleiſon* eodem modo, quo dictum eſt ſupra. Ad omnium orationum concluſiones reſpondebit, *Amen*, quan-

do eſt reſpondendum. Dicta epiſtola, reſpondebit, *Deo gratias.* Sed cum aliquando accidit, vt ad Miſſam dicendum ſit à ſacerdote, *Flectamus genua*, hoc dicto, ſtatim ipſe miniſter reſpondebit, *Leuate*. Dicto graduali, vel tractu, ac ſequentia, ſi dicta eſt, ipſe miniſter portat librum (ſi tamen ipſe ſacerdos portare voluerit) (quod ad libitum illius fieri poterit) ad cornu Euangelij vna cum cuſſino; dum tranſit ante medium altaris caput Cruci inclinat; ſic collocat Miſſale, vt poſterior pars libri reſpiciat ipſum cornu altaris, & non ad parietem, ſiue ad partem eius contra ſe directam. Cum accedit ad alteram partem altaris, dicto Euangelio, reſpondebit, *Laus tibi Chriſte.* Dum ſacerdos dicit offertorium, poterit miniſter præparare ampullas vini, & aquæ ſuper altare, & porrigit ipſi ſacerdoti ampullam vini tantum, & perfectis oblationibus infundit reuerenter aquam ſuper digitos ſacerdotis, ſuper indices ſcilicet & pollices. Dicto *Orate fratres* à ſacerdote, reſpondebit miniſter (ſi videbitur) *Suſcipiat Dominus ſacrificium, &c.* alioquin dicit ipſe

ſacer-

ſacerdos. Antea quam ipſe ſacerdos eleuet hoſtiam, miniſter accendet intorticium, vel plura, ſi opus fuerit, tum eleuat manu ſiniſtra fimbrias poſteriores planetæ ne ipſum celebrantem impediant in eleuatione brachiorum, quod & facit in eleuatione calicis. In fine orationis Dominicæ reſpondere debet ipſe miniſter. *Sed libera nos à malo.* Si aderit, qui pacem ſit accepturus poterit, ipſe miniſter genuflexus inſtrumentum pacis ſacerdoti oſculandum porrigere iuxta ipſum ad dexteram, hoc eſt in cornu epiſtolæ, quo oſculato dat pacem ipſe miniſter, cui dari debet; Qua in re illud eſt animaduertendum, auctore Paride Craſſo lib. 2. cap. 33. Apoſtolicarum olim ceremoniarum Magiſtro, quod ille miniſter accepta à celebrante pace antequam Prælato, vel cuiuis tradat, genuflectat Sacramento, quod adhuc eſt in altari; ſed ante ipſum Prælatum, & quemuis alium nullatenus inclinet, antequam illam offerat, nec etiam poſtquam obtulerit; ne imaginem Chriſti ſacram ante illum humiliari faciat, niſi poſtquam ipſum pacis inſtrumentum alicui reſtituerit, vel

in altare repoſuerit, tunc enim inclinet ante Prælatum, & quemuis alium, vt volet. Dum Sacerdos ſumit ſanguinem, accedit miniſter ad cornu Epiſtolæ, & ibi acceptis ampullis, expectat celebrantem, cui infundit vinum, & aquam, cum opus fuerit. Celebrante purificato dum calicem collocat in altari, liber Miſſalis defertur per miniſtrum ad cornu Epiſtolæ, vt in Introitu. Dicto Euangelio, in fine Miſſæ miniſter extinguit luminaria, & vna cum Sacerdote vadit ad ſacriſtiam eodem modo, quo inde venerat.

De principio Miſſæ, & Confeſſione facienda coram Summo Pontifice, & alijs Prælatis in eorum prouincia, ciuitate, vel diœceſi conſtitutis.

SI ſacerdos celebraturus ſit coram Summo Pontifice ſiſtit ſe in infimo gradu altaris à cornu Euangelij ante ipſum Pontificem, vbi genuflexus expectat, accepta benedictione, erigit ſe, & ſtans verſus altare incipit Miſſam. Si autem ſit coram Cardinale, Patriarcha, Archiepiſcopo, vel Epiſcopo in eorum reſidentijs, vel loco iuriſdictionis, ſtans in infimo

gradu

gradu à cornu Euangelij, vt ſupra expectat. Dato ſigno, facit profunde reuerentiam Prælato, & verſus ad altare incipit Miſſam, & dicens *Confiteor*, ſtans coram ſupradicto Pontifice, & Cardinale loco ſui tituli, ſeu Cardinalatus, & coram Legato ſedis Apoſtolicæ, Patriarcha, Archiepiſcopo, & Epiſcopo in eorum prouincia conſtitutis, vt dictum eſt: vbi dicit, *Vobis fratres*, dicat, *tibi Pater*: ſimiliter in fine, vbi dicit, *Vos fratres*, dicat, *te pater*, quod dicens Summo Pontifici genuflectit, alijs Prælatis profunde inclinat. Facta confeſſione vſque ad *aufer à nobis, &c.* quam dicit ſecreto; facta Summo Pontifici genuflexione, alijs Prælatis ſumma reuerentia accedit ad infimum gradum altaris: & ibi dicit, *aufer à nobis, &c.* vt ſupra. Dicto Euangelio ſacerdos celebrans coram prædictis Prælatis non oſculatur librum Euangeliorum, ſed cuilibet prædictorum ipſe liber oſculandus defertur, quod etiam in Miſſa ſolenni præſentibus ſupradictis Prælatis ſeruatur. Perfectis orationibus poſt communionem ſi ſacerdos celebrauit coram Summo Pontifice, Cardi-

nale, Legato Sedis Apoſtolicæ, Patriarcha, Archiepiſcopo, & Epiſcopo in prouincia, ciuitate, vel diœceſi ſua exiſtente, celebrans, dicto *Placeat tibi ſancta Trinitas, &c.* dicit, *Benedicat vos omnipotens Deus,* & conuertens ſe ad Summum Pontificem genuflexus, ad Cardinalem vero, Legatum, vel Prælatum ſuum, capite inclinato quaſi licentiam benedicens, proſequitur, *Pater, & Filius, & Spiritus ſanctus*, benedicens aſtantes, vbi non adeſt Pontifex, Cardinalis, Legatus, aut Præ-Palatus prædicti. Si autẽ celebrauit coram Patriarcha, Archiepiſcopo, vel Epiſcopo, extra eorum titulum, Eccleſiam, prouinciam, ciuitatem, vel diœceſim conſtitutis, eis abſque alio reſpectu, vt cæteris, qui interſunt more conſueto benedicit. Finito Euangelio, in fine Miſſæ, ſi celebrauit coram Summo Pontifice, Cardinali, Patriarcha, Archiepiſcopo, vel Epiſcopo in eorum reſidentijs, Eccleſia, vel loco iuriſdictionis eorum, conuertit ſe ad illum, coram quo ex prædictis celebrauit, & facit reuerentiam conuenientem.

De

De *Miſſa pro defunctis non ſolenniter dicenda.*

QVo die Miſſa pro defunctis dicenda ſit, iam in ſuperioribus dictum eſt; hanc quotieſcumque ſacerdos dicit, paramētis nigris vti debet, vt dicetur in rubrica de paramentorum colore. Ante confeſſionem non dicitur Pſalmus *Iudica me Deus*, *&c.* ſed pronunciata Antiphona, *Introibo ad altare Dei*, & reſponſo à miniſtro, *ad Deum, qui lætificat*, *&c.* dicitur. ℣. *Adiutorium noſtrum*, & confeſſio cum reliquis, vt ſupra. Cum ad altare incipit Introitum non ſignat ſe, ſed manu dextra extenſa facit ſignum crucis ſuper librum, quaſi aliquem benedicens. Dicto Pſalmo non dicitur *Gloria*, ſed iterum repetitur *Requiem æternam*, *&c. Gloria in excelſis* non dicitur, nec poſt epiſtolam, *Alleluia*. Quot orationes, & quando Sequentia in hac Miſſa dicenda ſit, habetur in Rubrica generali de Miſſa defunctorum. Ad Euangelium dicitur tantum, *Munda cor meum. Iube Domne benedicere*, *& Dominus ſit in corde meo*, non dicitur. Abſoluto Euan-

gelio, liber in fine à celebrante non oſculatur. *Credo* non dicitur. aqua in calicem fundenda pro oblatione non benedicitur, ſed dicitur tantum, *Deus, qui humana, &c.* Ad Pſalmum: *Lauabo inter innocentes manus meas*, non dicitur *Gloria*. Ad *Agnus Dei* non dicitur *miſerere nobis*, ſed eius loco, dona eis requiem, & propterea neque pectus percutitur, nec tertio dicitur, *dona nobis pacem*, ſed eius loco, *dona eis requiem ſempiternam*. quo dicto, non dicitur prima oratio ante communionem, ſcilicet, *Domine Ieſu Chriſte*, ſed dicuntur duæ aliæ ſequentes. Pax non datur. In fine Miſſæ non dicitur, *Ite Miſſa eſt*, vel *Benedicamus Domino*, ſed *Requieſcant in pace*. quo dicto, dicitur, *Placeat*; qua oratione finita, benedictio non datur, ſed ſtatim ſacerdos accedit ad cornu Euangelij, dicit Euangelium, vt ſupra, S. Ioannis. Alia omnia fiunt, vt in alijs Miſſis. De abſolutione animarum, quæ ſæpiſſime fieri ſolet poſt Miſſam dicetur inferius.

De

De Miſſa ſolenni, & primum de celebrante.

ANteaquam Sacerdos cum miniſtris ad altare accedat, parari debent, quæ ad ipſam Miſſam neceſſaria ſunt, vt calix, Miſſale, & cætera id genus, ipſe vero ſacerdos procedit cum miniſtris coopertis capitibus; & cum peruenerint ad infimum gradum altaris, ibi traditis biretis alicui clerico, & facta reuerentia altari, facit confeſſionem cum miniſtris hinc inde ſtantibus, atque reſpondentibus, vt ſupra adnotatum eſt. Facta confeſſione, ſacerdos aſcendit cum miniſtris ad altare, quo per eum oſculato, miniſtrante diacono nauiculam, & thuriferario thuribulum, accipit coclear ex nauicula, & imponit incenſum in ignem thuribuli ter, interim dicens, *Ab illo benedicaris, &c.* Regulariter enim, quotieſcumque aliquid incenſandum eſt expedit, vt incenſum prius benedicatur; niſi quando Sacramētum Corporis Chriſti incenſandum eſt, tam intra, quàm extra Miſſam, ex Paride Craſſo lib. 1. cap. 46. vt in die Cœnæ Domini, & Paraſceue, quando à loco ad locum

portatur,& in die Corporis Chriſti, & ſimilibus actibus, quando ex altari admouendum eſt, aut quando repoſitum ſit, quia tunc in huiuſmodi actibus incenſum nullo modo benedicendum eſt. Impoſito igitur incenſo benedicto in thuribulo, ſtatim celebrans ſuper illud ſignum crucis producit, & accepto à diacono thuribulo facit cruci reuerentiam, eamque ter incenſat, deinde imagines, & reliquias, ſi adſint, poſtea candelabra ſemel ſingulis thuribulum ducens, primum à cornu Epiſtolæ candelabra, & illius poſtremam partem inferiorem, deinde ſuperiorem; & procedens ante crucem, facta ei reuerentia incenſat alia candelabra in cornu Euangelij, & illius poſtremam partem altaris inferiorem, & ſuperiorem, deinde totam anteriorem, vſque ad extremum altaris in cornu Epiſtolæ, facta cruci reuerentia, etiam cum ante eam tranſit, & reddito thuribulo diacono, ipſe ſolus ab eo incenſatur ſtans verſus cornu Epiſtolæ iunctis manibus, & ſic manibus iunctis ſemper ſtare debet, quotieſcumque incenſatur. Qua in re numquam celebrans aduerſus diaconum

tam-

támquã ſuum miniſtrum, ac in eo actu minorem caput humiliat, quia huiuſmodi humiliatio in incenſationibus non fit reſpectu incenſationis, ſed conditionis illius, qui incenſat. His omnibus abſolutis, vna cum miniſtris ſacerdos dicit *Introitum*, *&* *Kyrie eleiſon, &c.* finito à choro, *Kyrie eleiſon* intonat, *Gloria in excelſis* Deo, *&c.* deinde cum miniſtris hinc inde ſtantibus, hymnum ſubmiſſa voce proſequitur vſque ad finem. Dictis orationibus, *Epiſtolam* cum diacono ſubmiſſa voce legat, ſimiliter *Graduale* eo modo, quo in Miſſa parua adnotauimus. Lecta *Epiſtola*, *&* *Graduali*, expectat ibidem, quouſque ſubdiaconus cantet Epiſtolam, qua cantata, celebrans conuerſus ad ipſum ſubdiaconum, manum dexteram illi oſculandam ſuper Miſſale porrigit, atque eũdem benedicit. Delato libro Euangeliorum per diaconũ ad cornu Euangelij, ſacerdos ibi dicit *Euangelium*, more ſolito, ſed ipſum Euangeliũ non oſculatur, quia oſculari debet, quod cantauit diaconus, vt ſuo loco dicemus. Lecto Euangelio, & delato per diaconum libro Euange-

liorum

liorum ad altare, imponit incenſum in thuribulo, more ſupra adnotato. Tum conuerſus ad diaconum dat ei benedictionem, dicens, *Dominus ſit in corde tuo, &c.* & eum in fine benedicit, deinde manum illi oſculandam ſuper Miſſale poſitam tradit. Dum legitur Euangelium ſacerdos ſtat iunctis manibus à cornu Epiſtolæ verſus Euangelium, quo finito illud oſculatur, & ter in eodem loco ſtans iunctis manibus à diacono incenſatur. Verum ſi eſſet coram Prælato in ſua reſidentia, liber defertur ad Prælatum, vt ſupra, & ille incenſatur, vt in Pontificali. Poſtea ſtans ipſe celebrans in medio altaris, verſus crucem, incipit (ſi dicendum ſit) *Credo in vnum* Deum, *&c.* deinde proſequitur ſubmiſſa voce vna cum miniſtris eodem modo, quo de gloria in excelſis dictum eſt. Dicto offertorio vertit ſe ad ampullam aquæ, quam illi ſubdiaconus (vt inferius dicetur) oſtendit, ſuper quam facit ſignũ crucis, quo facto, dicit orationem, *Deus, qui humanæ, &c.* dicto *Veni ſanctificator*, celebrans imponit incenſum in thuribulũ, dicens, *Per interceſſionem, &c.* vt in Ordinario, Dein-

Deinde accepto thuribulo, per manum diaconi, incenſat oblata, ter ducens thuribulum ſuper calicem, & hoſtiam in modum crucis, & ter circum calicem, & hoſtiam, ſcilicet bis à dextra ad ſiniſtram, & ſemel à ſiniſtra ad dexteram, diſpenſans verba in qualibet incenſatione hoc modo. In prima incenſatione dicit, *Incenſum iſtud*; in ſecunda, *A te benedictum.* in tertia, *Aſcendat ad te Domine.* in quarta, *Et deſcendat ſuper nos*; in quinta & ſexta, *Miſericordia tua*: deinde incenſat altare, dicens: *Dirigatur Domine oratio mea, &c.* vt in Ordinario habetur: poſtea ſtans in cornu Epiſtolæ reddit diacono thuribulum, dicens: *Accendat Dominus in nobis, &c.* Deinde incenſatur ipſe, vt dictum eſt. Perfecta incenſatione, ſacerdos lauat manus, clerico aquam fundente, quas lotas tergit, vt ſupra appoſuimus. Præfatione abſoluta, dicit ſubmiſſa voce vna cum miniſtris, *Sanctus, ſanctus, &c.* Ad Agnus Dei idem ſeruabit, vt appoſuimus modo in Sanctus. Dicta prima oratione ante communionem, ſcilicet *Domine Ieſu Chriſte, &c.* oſculatur celebrans

vna

vna cum diacono altare, ſtatimq. dat ei pacem, ſi danda ſit, dicens, *pax tecum.* Dum dicitur à diacono, *Ite Miſſa eſt*, ſacerdos ſtat ipſe etiam verſus populum iunctis manibus, atque oculis demiſſis, quouſque à diacono dicatur, *Ite Miſſa eſt,* quo dicto vertit ſe ad altare, & dicit, *Placeat tibi, &c.* Verum ſi dicendum eſſet, *Benedicamus Domino*, quam primum dixerit *Dominus vobiſcum*, conuertit ſe ad altare, vbi, perfecta oratione, ſcilicet, *Placeat tibi ſancta, &c.* benedicit ter populo hoc modo. Primo à cornu Epiſtolæ dicit, *Pater*, ſecundo ante medium altaris dicit, *&* *Filius*, tertio à cornu Euangelij dicit, *& Spiritus ſanctus*. Et dicto Euangelio ſecundum Ioannem, vel alio, vt ſupra, celebrans diſcedit cum miniſtris ordine, quo venerat, dicens cum illis Pſalmos, & orationes inferius poſitas.

De officio Diaconi.

DIaconus, qui ſacerdoti ſolenniter celebranti ſeruire debet, indutus erit amictu, alba, cingulo, manipulo, ſtolā ſuper humerum ſiniſtrum, cuius capita alligabit ſub

bra-

brachio dextro. Poſtremo dalmatica eiuſdem coloris, cuius eſt planeta ſacerdotis. His omnibus paramentis ita indutus præcedet ad altare poſt ſubdiaconum, & ſtans à dextris ſacerdotis facit cum illo cōfeſſionem, vt dictum eſt ſupra. qua finita cum aſcenderit ſacerdos ad altare, dixeritq. *oramus te Domine*, ipſe diaconus miniſtrabit celebranti nauiculam, prius oſculando coclear, dicens: *Benedicite pater reuerende*. Dum ſacerdos reponit coclear in nauiculam, manum illius diaconus oſculatur; & tunc reddita thuriferario nauicula, accipit ab eo thuribulum, tradit illud celebranti eo modo, quo accepit à thuriferario, de cuius officio dicemus inferius. Dat igitur celebranti thuribulum hoc modo: annulos catenularum, quos in dextera in ſiniſtram celebrantis, & catenulas, quas in ſiniſtra habet, in dextera manum celebrantis ponit, oſculando illius manum; ſic tradito thuribulo vadit ad dexteram celebrantis, eleuat fimbrias planetæ ſubdiacono à ſiniſtris, qui cum ſacerdote genuflectunt, ſeu reuerentiam faciunt cum opus fuerit. Altare incen-

ſato in cornu Epiſtolæ diaconus accipit thuribulum de manu ſacerdotis, & profunde ſe inclinat,& erigens ſe incenſat ſolum ſacerdotem ter, ei ducens thuribulum iterum ſe inclinat,& thuriferario thuribulum reddit, deinde cum ſacerdote à dextris, aſcendit ad altare,dicit cum illo *Introitum*,*& Kyrie eleiſon*, quo dicto vadit retro poſt ſacerdotem, ſic ſtans, quouſque ſacerdos intonat, *Gloria in excelſis Deo*. Qua intonata aſcendit ad altare, & cum illo à dextris proſequitur,*& in terra*, vſque ad finem, qua perfecta redit retro poſt ipſum celebrantem, & ſic ſtat, dum dicit ſacerdos, *Dominus vobiſcum*, *& orationem*. Si in Miſſa dicendæ eſſent plures orationes cum prophetijs,& flectamus genua. Diaconus,dicto à ſacerdote *Oremus*, dicit *Flectamus genua*, ſubdiaconus vero *Leuate*, illo primum genuflectente, hoc primum ſurgente. Dictis orationibus, diaconus aſcendit ad altare, & vna cum Sacerdote legit *Epiſtolam*, *Graduale*, *& Sequentiam*, quando eſt dicenda. Lecta Epiſtola ipſe diaconus reſpondet, *Deo gratias*. Dum cantatur à choro *Alleluia*,vel *Tra-*

ctus,

ctus, diaconus opportuno tempore accipit librum Euangeliorum, & illum ponit ſuper altare, deinde dicit. *Munda cor meum*, genuflexus ante altare, & accepto libro Euangeliorum de altari, & benedictione à celebrante, oſculataque illius manu, vadit cum ſubdiacono à ſiniſtris ad locum Euangelij contra altare verſus populum, vbi ſubdiacono librum tenente medio inter duos acolytos candelabra accenſa tenentes dicit, *Dominus vobiſcum*, iunctis manibus. Cum dicit, *Sequentia*, vel *Initium*, ſignat librum, cum pollice dexreræ manus librum, frontem, os, & pectus. Dum reſpondetur, *Gloria tibi Domine*, accipiens thuribulum incenſat librum ter, primum in medio, tum à dextris, deinde à ſiniſtris libri, & reddi thuribulum ei, à quo illud accepit, tum iunctis manibus Euangelium proſequitur, quo finito, accepto thuribulo, ter incenſat celebrantem, vt dictum eſt ſupra. Dum ſacerdos intonat, *Credo*, vel *Dominus vobiſcum*, ſi illud non dicendum ſit, ipſe diaconus ſtat poſt eum, tum accedit ad illius dexteram, ad ſiniſtram enim ſtat ſubdiaconus, & hoc

ſem-

ſemper vbique intelligendum eſt, eodem mo-
do, quo de *Gloria* dictum eſt. Dicto per cele-
brantem, *Oremus*, diaconus accedit ad alta-
re à cornu Epiſtolæ, vbi amouet calicem, de-
tegit, dat patenam cum hoſtia ipſi celebranti,
interim de manu ſubdiaconi accipit ampul-
lam vini, & illud in calicem imponit quan-
tum illi ſatis eſſe videbitur. Impoſita aqua in
calice, diaconus dat calicem celebranti, & pe-
dem calicis tangens, ſeu brachium dexterum
celebrantis ſuſtentans cum eo dicit, *Offeri-
mus tibi Domine, &c.* & poſtea poſito in al-
tari, vt ſupra palla cooperit. Quo facto ſub-
diacono imponit in dextera manu patenam,
quam cooperit extremitate veli ab eius hu-
mero pendentis. Cum dixerit celebrans, *Ve-
ni ſanctificator*, offert diaconus nauiculam
pro incenſo in thuribulo ponendo, quo poſi-
to, more ſupradicto, diaconus reddita nauicu-
la, à quo accepit, tradit thuribulum celebran-
ti eodem modo, quo ſupra, & fimbrias plane-
tæ tenet, dum oblata, & altare incenſantur;
finita incenſatione in cornu Epiſtolæ accipit
diaconus à celebrante thuribulum, oſculata
eius

eius dextera, & illum ter incenſat, vt ſupra, facta prius, & poſtea reuerentia. Poſtea ipſe diaconus incenſat chorum, hoc obſeruato, vt genuflexos, aut ſedentes admonitos, vt ſurgant, ſi non ſurrexerint non incenſet, ſed pertranſeat non incenſans eos. Incenſato choro ad altare reuertens incenſat ſubdiaconum patenam tenentem, & ipſe diaconus incenſatur à thuriferario. Cum præfatio à celebrante dicitur, diaconus ſtat retro poſt celebrantem, & paulo antequam dicatur *Sanctus*, accedit ad altare, vbi cum celebrante dicit *Sanctus*, & quæ ſequuntur vſque ad canonem. Deinde ipſe diaconus accedit ad ſiniſtram celebrantis, illi aſſiſtens, dum dicitur canon, niſi alius ſacerdos aſſiſtat. Cum celebrans dicit, *Quam oblationem, &c.* diaconus accedit ad dexteram celebrantis, & ibi in ſuperiori gradu altaris genuflexus, cum Sacramentum eleuatur, fimbrias planetæ eleuat, & quando opus eſt, ſe erigens, calicem cooperit, & diſcooperit, & cum celebrante genuflectit. Repoſito calice diaconus redit ad libitum, niſi alius aſſiſtat. Cum

celebrans dicit, *Per quem hæc omnia, &c.* diaconus, facta Sacramento genuflexione, accedit ad dexteram celebrantis, & quando opus eſt diſcooperit calicem, & cum celebrante adorat; ſimiliter cooperit, & genuflectit iterum, poſtea vadit retro poſt celebrantem, vbi ſtat, dum dicitur oratio Dominica, in qua cum Sacerdos dicit. *Et dimitte nobis debita noſtra.* Diaconus retro poſt celebrantem, facta altari genuflexione, vadit ad dexteram celebrantis, & diſcooperit patenam oblatam ſibi à ſubdiácono, eamq. tradit celebranti, oſculans eius manum, diſcooperitq. & cooperit calicem, quando opus eſt, ſimul cum celebrante genuflectens. Verum ſi ſubdiaconus non tenuerit patenam, diaconus accedens ad dexteram celebrantis, vt dictum eſt, patenam purificatorio abſtergens dat celebranti illius manum oſculando. Dicto per celebrantem, & miniſtros, *Agnus Dei*, vt dictum eſt de *Gloria*, & *Symbolo*, diaconus à dextera celebrantis genuflexus expectat pacẽ, & cum celebrans oſculatur altare, ipſe ſe erigẽs ſimul oſculatur altare & à celebrante complexus accipit pacem re-

ſpon-

ſpondens ei, *Et cum ſpiritu tuo*, poſtea iterum Sacramento in altari adorato, vertit ſe ad ſubdiaconum retro poſt celebrantem, ei dat pacem, dicens: *Pax tecum.* Celebrante purificato, dum calicem collocat in altari, diaconus defert librum Miſſalis ad cornu Epiſtolæ, poſtea vadit retro poſt celebrantem. Sed quoniam in Quadrageſima, vt dictum eſt ſupra, celebrans poſt orationes, quas poſt communionem dicit, aliam orationem dicere debet, ideo diaconus (dicto prius à celebrante, *oremus*) vertens ſe ad populum iunctis manibus dicit, vt ſupra, *Humiliate capita veſtra Deo*; quo dicto vertit ſe verſus altare à tergo celebrantis, & celebrans dicit orationem. Si in Miſſa dicendum ſit, *Ite Miſſa eſt*, dicto per celebrantem, *Dominus vobiſcum*, ipſe diaconus vertit ſe ad populum, & ſtans iunctis manibus, dicit. *Ite Miſſa eſt.* Si vero dicendum ſit, *Benedicamus Domino*, ſtat verſus ad altare & iunctis manibus dicit, *Benedicamus Domino*, vel, *Requieſcant in pace*, vt in Miſſa defunctorum habetur.

De officio Subdiaconi.

PAratus ſubdiaconus ijſdem paramentis, quibus diaconus, dempta ſtola, qua non vtitur,& dalmatica,cuius loco induitur tunicella à ſiniſtris celebrantis facit cum illo confeſſionem, ſtante à dextris eiuſdem celebrantis diacono , vt dictum eſt, aſcendit cum ijſdem ad altare,& ſimul cum illis incenſat. Ad introitum vero diaconus ſtat à dextris celebrantis, ſubdiaconus vero à ſiniſtris diaconi, & legit cum illis,quæ legenda ſunt, vt dictum eſt ſupra de diacono. Cum intonat ſacerdos *Gloria*, ſubdiaconus ſtat poſt diaconum retro poſt celebrantem, poſtea aſcendit à ſiniſtris celebrantis; & proſequitur *Gloria*, vſque ad finem, hoc idem ſeruatur *ad Symbolum, Præfationem, & Agnus Dei*, vt diximus ſupra de diacono. Circa finem vltimæ orationis ſubdiaconus accipit ambabus manibus librum Epiſtolarum deferens illum ſupra pectus,& facta altari genuflexione in medio,vadit à parte Epiſtolæ contra altare, & legit Epiſtolam,qua lecta redit ad celebrãtem,oſculatur eius manum eodem modo, quo de dia-

cono

cono notatum eſt, & ab ipſo celebrante benedicitur; deinde idem ſubdiaconus accipit Miſſale celebrantis, defert ad cornu Euangelij in altare, ibi miniſtrans celebranti. Ad Euangelium ipſe ſubdiaconus medius inter duos acolithos candelabra accenſa tenentes, librum Euangeliorum tenet, qui, finito Euangelio, defert eumdem librum apertum celebranti oſculandum. Dicto à celebrante, Oremus, poſt Symbolum, aſcendit diaconus ad cornu Epiſtolæ, & ſubdiaconus ad dexteram ipſius diaconi, vbi ſubdiaconus, amotum calicem à diacono, vt ſuo loco diximus, extergit illum purificatorio, deinde accipiens ampullam traditam ſibi à miniſtro, dat diacono, & impoſito vino in calice, tum ſubdiaconus ampullam aquæ oſtendens celebranti, dicit: *Benedicite pater reuerende*, & facto ſigno crucis à celebrante ſuper illam, ipſe ſubdiaconus infundit paululum aquæ in calicem. Poſt oblata ſubdiaconus accipit patenam à diacono ſibi traditam, & ſtat poſt celebrantem, & diaconum ſpatio congruenti extremitate illa veli, quæ à dextera depen-

det tectam manu dextera eleuatam tenens quaſi vſque ad finem *Pater noſter*, *Et dimitte nobis debita noſtra*, ſubdiaconus modeſte reuertitur ad altare, & diacono ipſam patenam reuerenter offert. Cum dicitur, *Pax* Domini, ſubdiaconus retro poſt celebrantem facta altari genuflexione vadit ad ſiniſtram celebrantis, & ſimul dicunt, *Agnus* Dei, deinde facta ibidem genuflexione redit poſt celebrantem. ſimiliter ipſe ſubdiaconus accepta à diacono pace, facta prius genuflexione, comitatus ab acolytho vadit ad chorum modeſte, oculis demiſſis, atque manibus iunctis, dat pacem primo, cuiuſq. ordinis dignioribus prius, deinde minus dignis, & reuerſus ad altare dat pacem acolitho, qui ipſum comitatus fuerat, deinde vadit ad dexteram celebrãtis, & quando opus eſt diſcooperit calicem, accipit ampullam vini, & infundit quando celebrans ſeſe vult purificare. Poſtquam delatum eſt Miſſale à diacono, vt dictum eſt ſuo loco, ad cornu Epiſtolæ, ſubdiaconus vadit ad cornu Euangelij, vbi calicem mundat, aptat cum purificatorio, plicat corporalia, reponit in burſam, &

illa ponit ſuper calicem velo coopertũ, quem collocat in altari, vel ſuper credentia vt prius, poſtea redit ad locum ſuum retro poſt diaconum.

De Clerico, ſeu Acolitho, qui Miſſæ ſolenni ſeruire debet.

POſtquam ſacerdos vna cnm miniſtris ſuis confeſſionem fecerit, cumq. aſcenderit ad altare cum ijſdem miniſtris acolithus accedit ad altare cum thuribulo manu ſiniſtra, & nauicula cum incenſo, & cocleari manu dextera, & ipſam nauiculam Diacono reuerenter offert, deinde ipſe thuriferarius per catenam ſuperiorem partem thuribuli dextera manu eleuans, & ſuperiore parte illius catenulæ ſuper brachium ſiniſtrum poſita per alias catenulas inter aperturam eadem manu tenens thuribulum, & ſiniſtra annulum catenularum genuflus offert illud celebranti. Poſtquam incenſum poſitum fuerit in thuribulum, accipit ipſe acolitgus à diacono nauiculam, & ſtatim claudit thuribulum, ſtatimq. tradit diacono thuribulum hoc modo. Annulos catenularum, quos in ſiniſtra habet, in

dextera diaconi, & catenulas, quas in dextera habet in ſiniſtram ipſius diaconi ponit: hoc idem facit cum incenſandum eſt Euangelium, & poſt illud oblata. Offert hic idem acolithus ampullas ſubdiacono, vt dictum eſt ſupra: vadit cum diacono, cum incenſandus eſt chorus, & omnibus incenſatis ab ipſo diacono, acolithus incenſat ipſum diaconum, & populum. Dum Sacramentum eleuatur, ipſe acolithus imponit incenſum in thuribulum, & Sacramentum incenſat: vadit cum ſubdiacono; cum danda eſt pax ad chorum, & cum redierit ipſe ſubdiaconus ad altare, accipit ab ipſo ſubdiacono pacem acolithus, qui & alijs acolithis circa altare dat pacem, & alijs.

De ordine ſedendi, ſtandi, & genuflectendi in Miſſa ſolenni.

IN Miſſa ſolenni celebrans medius inter diaconum, & ſubdiaconum ſedere poteſt à cornu Epiſtolæ iuxta altare, cum cãtatur *Kyrie eleiſon, Gloria in excelſis, & Credo.* Alio tempore ſtat ad altare, & genuflectit quando oportet, vt ſupra. Item genuflectit quando legitur

gitur Euangelium *In principio*, ad illa verba, *Et Verbum caro*, & Euangelium: *Cum natus eſſet Ieſus*, ad illa verba: *Et procidentes adorauerunt eum*. Item Euangelium feriæ quartæ, poſt Dominicam quartam Quadrageſimæ, ad illa verba in fine, *Et procidens adorauit eum*.

Et cum diaconus cãtat illa verba, ipſe verſus librum, celebrans & circumſtantes verſus altare genuflectunt: ſubdiaconus vero tenens librum, & acolythi candelabra non genuflectunt. Item genuflectit ſacerdos priuate celebrans, cum dicit, *Flectamus genua*, non autem cum ſolenniter celebrat, ſed diaconus, & ſubdiaconus, & circumſtantes.

Item celebrans, & miniſtri genuflectunt cum dicitur in Quadrageſima, *Adiuua nos Deus*. Item cum dicitur in Miſſa Spiritus Spirit⁹ ſancti, *Veni ſancte Spiritus, reple, &c.* Itẽ qñ legitur Paſſio, ad illa verba, *expirauit*, & qñcumque fiunt genuflexiones ſicut ſupra.

Circumſtantes autem in Miſſis priuatis ſemper genuflectũt, preterquã ad Euangeliũ. In ſolennibus autem genuflectitur ab ijs, qui

non ſunt Prælati ad *Confeſſionem cum ſuo Pſalmo*: & ab omnibus quando eleuatur Sacramentum: ſed dum cantatur *Introitus*, *Gloria in excelſis*, *Epiſtola*, *Graduale*, *Credo*, *Offertorium*, & facta Communione; dum cantatur *Communio*, ſedetur, in alijs ſtatur.

In Miſſis feriarum, Aduentus, Quadrageſimæ, vigiliarum, quæ ieiunantur, & Quatuor temporum, ac in Miſſis defunctorum circumſtantes genuflectunt ad *Confeſſionem cum ſuo Pſalmo*, ad orationes, & dicto per celebrantem, *Sanctus*, vſque ad *Pax Domini*, & ad *Poſtcommunionem*, excepta vigilia Paſchæ, & Pentecoſtes, ac Natiuitatis Domini.

De *Miſſa, quæ per Sacerdotem abſque miniſtris celebratur.*

ACcidit ſæpe, vt in aliquibus Eccleſijs cantetur miſſa à ſacerdote abſque miniſtris, diacono ſcilicet, & ſubdiacono, quod cum accidit, Epiſtolam cantat aliquis lector ſuperpellicio indutus, qui in fine non oſculatur manum celebrantis. Euangelium autem cantet ipſe celebrans ad cornu Euangelij, qui & in fine Miſſæ cantat, Ite Miſſa eſt, vel Benedica-

nedicamus Dño, pro temporis diuerſitate.

De Miſſa ſolenni, quæ pro defunctis cantatur.

SEruatis omnibus, quæ ſupra in Miſſa maiori dicta ſunt, accedet celebrans cum miniſtris paramentis nigris indutis, facient ſimul confeſſionem, eo modo, quo in priuata Miſſa pro defunctis dictum eſt, qua confeſſione abſoluta altare non incenſatur. Subdiaconus finita Epiſtola non oſculatur manum celebrantis, nec benedicitur. Diaconus ad Euangelium non petit benedictionem, nec oſculatur celebrantis manum, ſed dicto per eum, *Munda cor meum*, vt ſupra dictum eſt, vadit cum ſubdiacono ad locum ſolitum, vbi dicit Euangelium, ad quod non portantur luminaria, ſed duo acolithi tantum ſine candelabris tenent medium ſubdiaconum tenentem librum Euangeliorum: qui liber non incenſatur, nec in fine ipſe celebrans, nec ipſe liber Euangeliorum celebranti, vel Prælato, ſi aderit, oſculandus defertur. Incenſantur oblata, altare, & ipſe ſacerdos, alij vero minime. Subdiaconus non tenet patenam poſt celebran-

tem: ſed tempore eleuationis Sacramenti incenſat ipſum Sacramentum. Reliqua omnia ſeruantur, prout dicta ſunt in priuata Miſſa pro defunctis, & in Miſſa maiori.

De abſolutione animarum ſacienda poſt Miſſam.

QVoniam ſæpe fieri ſolet, vt poſt ſupradictam Miſſam fiat animarum abſolutio, ideo hic adnotabitur ordo in tali re ſeruandus. Finita itaque Miſſa, celebrans retrahit ſe ad cornu Epiſtolæ. Exuitur caſula, & manipulo, quo non vtitur cum ſe pluuiale induit, vt inferius dicetur, accipit pluuiale nigrum, ſubdiaconus medius inter duos acolithos, deferentes candelabra accenſa, defert crucem, præcedentibus duobus alijs acolithis vno cum thuribulo, & nauicula, alio cum aqua benedicta, & aſperſorio, ſequitur celebrans, & diaconus à ſiniſtris, Subdiaconus cum cruce ſiſtit ſe in loco parato ad caput contra altare, medius inter duos acolithos, deferentes luminaria: celebrans vero ex alia parte verſus altare, à ſiniſtris Diaconus, & alij duo acolithi deferentes vas aquæ bene-

dictæ,

dictæ, & thuribulum. Interim cantatur Reſponſorium. Cum dicitur *Kyrie eleiſon*, celebrans ponit incenſum in thuribulum, miniſtrante diacono nauiculam, quo facto intonat alta voce, *Pater noſter.* Quo dicto celebrans accipit aſperſorium de manu diaconi, & facta altari reuerentia, comitante diacono à dextris, & tenente fimbriam anteriorem pluuialis, aſpergit circumiens locum paratum: cum tranſit ante crucem, profunde inclinat, diaconus vero genuflectit, & rediens ad priſtinum locum, de manu eiuſdem eiuſdem diaconi accipit thuribulum, & eodem modo, quo aſperſerat, incenſat. poſtremo diacono tenente librum, orat iunctis manibus, dicens. *Et ne nos*, & ℣. *A porta inferi*, cum alijs, & orationem, *Abſolue quæſumus Domine, &c.* vt in Ordinario; & poſt eam, dicens. *Requiem æternam, &c,* facit crucem manu dextera ſuper locum paratum, & dicto per cantores. *Requieſcant in pace*, præcedente cruce redit cum alijs ad ſacriſtiam.

De

De Miſſa, quæ tempore Paſſionis celebratur.

IN Miſſa, quæ tempore paſſionis celebratur à Dominica Paſſionis incluſiue, vſque ad Sabbatum Sanctum excluſiue, omittitur in confeſſione Pſalmus, *Iudica me Deus*, & *Gloria Patri*, ad Pſalmum; *Lauabo inter, &c.* hoc autem intellige in Miſſis de tempore, nam in alijs Miſſis non de tempore omnia ſeruantur, vt ſupra poſita ſunt.

De pronunciatione duorum verborum, ſcilicet, Pater noſter, quando, & qualiter, alte ne, an tacite fieri debeat.

QVoniam in ſuperiori rubrica caſu quodam attigimus alte intonandum eſſe, *Pater noſter*; ne (quæſo) hic alicui mirandum ſit, ſi à propoſita materia parumper diſcedentes in aliam deuenire videmur; cum enim vnicuique ſatis conſtet multos ignorare, quando, & qualiter, alte ne, an tacite illa duo verba, ſcilicet, *Pater noſter*, pronuncianda ſint, ideo nos, ne quid in hoc opuſculo deeſſet, quod vnicuique vſui, atque ornamento eſſe poſſet, non inutile fore duximus hanc etiam rubricam

hac

hac de re tractantem addere. Sæpe igitur apud multos dubitatum eſt, quomodo in principio Matutinarum, Veſperarum, & aliarum horarum, ac inter eadem officia, tam feſtiua, quàm ferialia, vel pro defunctis, quæ publice cantantur, pronunciari debet verſus iſte, videlicet, *Pater noſter*; & quamquam diuerſos diuerſa ſentientes vidimus, breuiter tamen concludentes dicimus regulare eſſe (ex Craſſo, lib. 2. cap. 7.) vt numquam alte pronunciemus hæc verba, videlicet. *Pater noſter*; niſi dumtaxat quando in fine eiuſdem orationis debebimus alte pronunciare verba illa, videlicet, *Et ne nos inducas in tentationem*, quo dicendi modo vtimur in officio pro defunctis, & ante abſolutiones in matutinis, & in precibus ferialibus, Primæ, ac Completorij: tunc enim alte, id eſt, ea voce, qua ſumus pronunciaturi verſum, *Et ne nos*, eadem pronunciamus, *Pater noſter*, qui tunc, tamquam verſiculi, ſunt alte pronunciandi. Dum vero non eſt alte pronunciandus verſus, *Et ne nos* tunc, & eo ſolo caſu, principium, & reliquus totus progreſſus orationis prædictæ, *Pater noſter*,

taçite,

tacite,& ſecrete pronũciari debet, vt in principio Matutinarum,& Veſperarum,aliarumque horarum, dum ipſam Dominicam orationem integram cœleſtis fauoris promerendi gratia præfamur.

De his,quæ clara voce, aut ſecreto dicenda ſunt in Miſſa.

IN Miſſa priuata clara voce dicuntur Antiphona,& Pſalmus,ad Introitum, Confeſſio, & quæ ſequuntur, excepta oratione, *Auſer à nobis, & Oramus te Domine, per merita Sanctorum tuorum,&c.*Item *Introitus, Kyrie eleiſon,Gloria in excelſis, Epiſtola, Graduale, Euangelium Credo, Offertorium, Præfatio, Nobis quoque peccatoribus,* ſolum hæc tria verba. Item *Per omnia ſecula,&c.* cum *Pater noſter, Pax Domini, Agnus Dei, Domine non ſum dignus, Communio, Poſtcommunio, Ite Miſſa eſt,* vel *Benedicamus Domino,* vel *Requieſcant.* Euangelium, *In principio*: Alia omnia dicuntur ſecrete. In Miſſa ſolenni clara voce à celebrante dicuntur, quando intonatur *Gloria in excelſis, & Credo, Dominus vobiſcum,*

Ore-

Oremus ante Offertorium, *Præfatio, Pater noſter*, & *Oratio poſt communionem*. Alia omnia à celebrante dicuntur ſecreto in Miſſa ſolenni.

DE COLORIBVS, ET QVALITATE PARAMENTORVM.

PARAMENTA altaris, celebrantis, & miniſtrorum ſint coloris conuenientis officio, & Miſſæ dici, ſecundum vſum Romanæ Eccleſiæ: quæ quinque coloribus vti conſueuit, albo, rubeo, viridi, violaceo, & nigro.

De *Albo colore*.

ALbo colore vtitur à veſperis Vigiliæ Natiuitatis Domini, vſque ad Octauam

Epiphaniæ incluſiue, exceptis feſtis Martyrum, quæ infra eam veniunt. Feria quinta in Cœna Domini, & Sabbato ſancto in officio Miſſæ, & ab illo die vſque ad Sabbatum Pentecoſtes excluſiue: in officio de tempore, præterquam in Miſſa Litaniarum, & Rogationum. In feſtis beatæ Mariæ, & per eius octauas, præterquam in benedictione cãdelarum, & proceſſione, quæ fit in feſto Purificationis eiuſdem. Item in eius Miſſis votiuis. In Miſſa ſanctæ Trinitatis. In feſto Corporis Chriſti. In feſtis Angelorum. In feſto ſancti Ioannis Baptiſtæ. In feſto Omnium Sanctorum. In principali feſto ſancti Ioannis Euangeliſtæ, quod celebratur infra octauam Natiuitatis. In vtraque Cathedra ſancti Petri. In Conuerſione ſancti Pauli. In feſto ſancti Petri ad Vincula. In feſto Transfigurationis Domini. In feſtis Confeſſorum Pont. & non Pont. & Doctorum. In feſtis ſanctarum Virginum, & non Virginum, dummodo non ſint Martyres. In Conſecratione & Dedicatione Eccleſiæ, & per octauas prædictorum feſtorum, quæ octauas habeant, quando fit officium de octa-

ua, & in Dominicis infra eas per annum occurrentibus.

De Rubeo colore.

RVbeo colore vtitur à Vigilia Pentecoſtes in Miſſa vſque ad Sabbatum ſequentem incluſiue. In feſtis ſanctæ Crucis. In feſto ſancti Ioannis ante Portam Latinam. In Natali Apoſtolorum Petri, & Pauli, & in feſtis aliorum Apoſtolorum: exceptis feſto principali ſancti Ioannis Euangeliſtæ, poſt Natiuitatem, & feſto Conuerſionis ſancti Pauli, & Cathedræ ſancti Petri, & eius Vinculorum. In feſtis ſanctorum, & ſanctarum Martyrum, excepto feſto ſanctorum Innocentium, quando non venerit in Dominica: ſi autem in Dominica venerit, vtitur rubeo: ſimiliter in eius die octaua, & per octauas prædictorum feſtorum, quæ octauas habent, quando ſit de octaua, & in Dominicis per annum infra eas octauas occurrentibus.

De Viridi colore.

VIridi colore vtitur ab octaua Epiphaniæ vſque ad Septuageſimam, & ab octaua Pentecoſtes vſque ad Aduentum excluſiue,

ſiue, in officio de tempore, excepta Dominica Trinitatis, vt ſupra, ac exceptis Dominicis infra octauas occurrentibus, in quibus color octauarum ſeruatur, exceptis etiam Vigilijs, & Quatuor Temporibus, vt infra.

De Violaceo colore.

VIolaceo colore vtitur à prima Dominica Aduentus, vſque ad Miſſam Vigiliæ Natiuitatis Domini incluſiue: & à Septuageſima, vſque ad officium ante Miſſam in Vigilia Paſchæ incluſiue in officio de tempore, excepta Feria v. in Cœna Domini, in qua vtitur albo: & Feria vj. in Paraſceue, in qua vtitur nigro, vt infra, & benedictione Cerei, in qua Diaconus illius [illegible]ationem dicens ſolus vtitur albo: ea autem finita violaceo, vt prius. Item in Officio Vigiliæ Pentecoſtes ante Miſſam, facta benedictione fontium, incluſiue. In Quatuor Temporibus. In Vigilijs, quæ ieiunantur, exceptis Vigilijs, & Quatuor Temporibus Pentecoſtes. In Miſſa Litaniarum, & Rogationum. In feſto ſanctorum Innocentium, & quando non venerit in die Dominica. In benedictione candelarum in die Puri-

ficationis

ficationis beatæ Mariæ, & in benedictione Palmarum, & ipſa Dominica in Palmis, & in eorumdem, ac generaliter in omnibus proceſſionibus: exceptis proceſſionibus ſancti Sacramenti, & quæ fiunt in ſolennibus diebus.

De nigro colore.

NIgro colore vtitur Feria ſexta in Paraſceue, & in Miſſis defunctorum.

In officio Miſſæ celebrans ſemper vtitur planeta ſuper albam. Si autem ſit Epiſcopus, & ſolenniter celebrat, ſuper Dalmaticam & tunicellam. Pluuiali vtitur in proceſſionibus, & benedictionibus, quæ fiunt in altari. Item in officio Laudum, & Veſperarum, quando ſolenniter dicuntur. Eodem vtitur aſſiſtens celebranti in Miſſa Pontificali. Item quando celebrans poſt Miſſam Defunctorum facit in fine abſolutionem. Cum celebrans vtitur pluuiali, ſemper deponit manipulum, & vbi pluuiale haberi non poteſt, in benedictionibus, quæ fiunt in altari, celebrans ſtat ſine planeta cum alba & ſtola. Dalmatica & tunicella vtuntur Diaconus, & Subdiaconus in Miſſa ſolenni, & proceſſionibus, & bene-

nedictionibus, quandocumque ſacerdoti miniſtrant. In diebus vero ieiuniorum, & in Dominicis Aduentus, & Quadrageſimæ (Dominica Gaudete, & Lætare exceptis) in Cathedralibus & præcipuis Eccleſijs vtuntur planetis plicatis ante pectus: quam planetam diaconus dimittit, cum lecturus eſt Euangelium, & tunc ſuper ſiniſtrum humerum ſuper ſtolam complicatur, aut ponitur aliud genus ſtolæ latioris in modum planetæ plicatæ, & facta cõmunione reſumit planetam, vt prius. Similiter ſubdiaconus dimittit eam, cum lecturus eſt Epiſtolam, quam legit in albis, & poſtea eam reſumit, vt prius. In minoribus autem Eccleſijs, prædictis diebus ieiuniorum alba tantum amicti miniſtrent: Subdiaconus cum manipulo, diaconus etiam cum ſtola ab humero ſiniſtro ſub dextrum pendente.

DE

DE DEFECTIBVS IN CELEBRATIONE Miſſarum occurrentibus.

SACERDOS celebraturus, omnem adhibeat diligentiam, ne aliquid ex requiſitis ad Sacramentum Euchariſtiæ conficiendum deſit. Poteſt autem defectus contingere ex parte materiæ conſecrandæ, & ex parte formæ adhibendæ, & ex parte miniſtri conficientis. Quidquid enim horum deficit, ſcilicet materia debita, forma cum intentione, & ordo ſacerdotalis in conficiente, non conficitur Sacramentum. Et his exiſtentibus, quibuſcunque alijs deficientibus, veritas adeſt Sacramenti. Alij vero ſunt defectus, qui in Miſſæ celebratione occurrentes, etſi veritatem Sacramenti non impediant, poſſunt tamen aut cum peccato, aut cum ſcandalo contingere.

De Defectibus materiæ.

DEfectus ex parte materiæ poſſunt contingere, ſi aliquid deſit ex ijs, quæ ad ipſam requiruntur. Requiritur enim vt ſit panis triticeus, & vinum de vite: & vt huiuſmodi materia conſecranda, in actu conſecrationis ſit coram ſacerdote.

De Defectu panis.

SI panis non ſit triticeus, vel ſi triticeus, ſit admixtus granis alterius generis in tanta quantitate, vt non maneat panis triticeus, vel ſit alioqui corruptus, non conficitur Sacramentum. Si ſit confectus de aqua roſacea, vel alterius diſtillationis, dubium eſt an conficiatur. Si cœperit corrumpi, ſed non ſit corruptus: ſimiliter ſi non ſit azimus, ſecundum morem Eccleſiæ Latinæ conficitur: ſed conficiens grauiter peccat. Si celebrans ante conſecrationem aduertit hoſtiam eſſe corruptam, aut non eſſe triticeã, remota illa hoſtia, aliam ponat, & à Canone iterum incipiat, & proſequatur Miſſam. Si id aduertit poſt conſecrationem, etiam poſt illius hoſtiæ, ſeu ſanguinis ſumptionem, poſita alia, à conſe-

cratione incipiat, ſcilicet, ab illis verbis. *Qui pridie quàm pateretur.* & illam priorem, ſi non ſumpſit, ſumat poſt ſumptionem corporis & ſanguinis; vel alij ſumendam tradat, vel alicubi reuerenter conſeruet. Si autem ſumpſerat, nihilominus ſumat eam, quam conſecrauit: quia præceptum de perfectione Sacramenti maioris eſt ponderis, quam quod à ieiunis ſumatur. Aduertendum autem, quod ſi hoc contingat poſt ſumptionem ſanguinis, apponi debet rurſus nouus panis, & vinum cùm aqua, facta prius oblatione, & proſequenda omnia, quæ ſequuntur, ne Sacramentum remaneat imperfectum, & vt debitus ſeruetur ordo. Si hoſtia conſecrata diſpareat, vel caſu aliquo, aut vento, aut miraculo, vel à mure accepta, vel alio animali, & nequeat reperiri, tunc altera conſecretur (ab eo loco incipiendo. *Qui pridie quàm pateretur*, facta eius prius oblatione:) & illud animal, ſi capi poteſt, occidatur, & comburatur, & cineres eijciantur in ſacrarium, vel ſub altari.

De Defectu vini.

SI vinum factum penitus acetum, vel penitus putridum, vel vuis acerbis, ſeu non maturis expreſſum, vel admiſtum tantũ aquæ, vt vinũ ſit corruptũ, non conficitur Sacramentum. Si vinũ cœperit aceſcere, vel corrũpi, vel fuerit aliquantũ acre, vel muſtũ tunc de vuis expreſſum, vel nõ fuerit admiſta aqua, vel fuerit admiſta aqua roſacea, ſeu alterius diſtillationis, conficitur Sacramentum, ſed conficiens grauiter peccat. Si celebrans, ante conſecrationem ſanguinis, quamuis poſt cõſecrationem corporis, aduertat aut vinum, aut aquam, aut vtrumque non eſſe in calice, debet ſtatim apponere vinum cum aqua, & conſecrare, incipiendo ab illis verbis: *Simili modo, &c.* Si poſt verba conſecrationis aduertat vinum non fuiſſe poſitum, ſed aquam, depoſita aqua, iterum vinum cum aqua ponat in calice, & reſumat à verbis prædictis. Si hoc aduertat poſt ſumptionem corporis, vel huiuſmodi aquæ, apponat aliam hoſtiam iterum conſecrandam, & vinum in calice, & vtrumque conſecret, & ſumat in fine, quamuis

aliam

aliam hoſtiam conſecratam, vel aquam ſumpſerit: propter Sacramenti integritatem in celebratione ſeruandam. Si quis percipiat ante conſecrationem, vel poſt conſecrationem, totum vinum eſſe acetum, vel aliàs corruptum, idem ſeruetur quod ſupra, ac ſi deprehenderet non eſſe poſitum vinum, vel ſolam aquam fuiſſe appoſitam in calice. Si autem celebrans ante conſecrationem calicis aduertat non fuiſſe appoſitam aquam, ſtatim ponat eam, & proferat verba conſecrationis. Si id aduertat poſt conſecrationem calicis, nullo modo apponat, quia non eſt de neceſſitate Sacramenti. Si materia, quę eſſet apponenda, ratione defectus, vel panis, vel vini, non poſſet vllo modo haberi: ſi id ſit ante conſecrationem corporis, vlterius procedi non debet. ſi poſt conſecrationem corporis, aut etiam vini deprehenditur defectus alterius ſpeciei, altera iam conſecrata, tunc, ſi nullo modo haberi poſſit, procedendum erit, & Miſſa abſoluenda. Quod ſi expectãdo aliquandiu haberi poſſit, expectandum erit, ne imperfectum ſacrificium remaneat.

De Defectibus formæ.

DEfectus ex parte formæ poſſunt contingere, ſi aliquid deſit ex ijs, quæ ad integritatem verborum in ipſa conſecratione requiruntur. Verba autem conſecrationis, quæ ſunt forma huius Sacramenti, ſunt hæc. *Hoc eſt enim corpus meum.* Et, *Hic eſt enim calix ſanguinis mei, noui & æterni teſtamenti, myſterium fidei, qui pro vobis, & pro multis effundetur in remiſſionem peccatorum.* Si quis autem aliquid diminueret, vel immutaret de forma conſecrationis corporis, & ſanguinis, & in ipſa verborum immutatione verba idem non ſignificarent, non conficeret Sacramentum. Si quis aliquid adderet, quod ſignificationem non mutaret, conficeret quidem, ſed grauiſſime peccaret. Si celebrans non recordetur ſe dixiſſe ea, quæ in conſecratione communiter dicuntur, non debet propterea turbari. Si tamen certo ei, vel valde probabiliter conſtet, ſe omiſiſſe aliquid eorum, quæ ſunt de neceſſitate ſacramenti, id eſt, formam conſecrationis, reſumat ipſa n formam, & cætera proſequatur per ordinem.

dinem. Si autem non ſunt de neceſſitate sacramenti, non reſumat, ſed procedat vlterius.

De Defectibus Miniſtri.

DEfectus ex parte Miniſtri poſſunt contingere quò ad ea, quæ in ipſo requirũtur. Hæc autem ſunt. In primis intentio, deinde diſpoſitio animæ, diſpoſitio corporalis, diſpoſitio veſtimentorum, diſpoſitio in miniſterio ipſo, quò ad ea, quæ in ipſo poſſunt occurrere.

De Defectu Intentionis.

SI quis non intendit conficere, ſed deluſorie aliquid agere. Item ſi aliquæ hoſtiæ ex obliuione remaneant in altari, vel aliqua pars vini, vel aliqua hoſtia lateat, cum non intendat conſecrare niſi quas videt. Item ſi quis habeat coram ſe vndecim hoſtias, & intendat conſecrare ſolum decem, non determinans, quas decem intendit, non conſecrat, quia requiritur intentio. ſecus, ſi putans quidem eſſe decem, tamen omnes voluit conſecrare, quas coram ſe habebat: nam tunc omnes erunt conſecratæ: atque ideo quilibet ſacer-

Sacerdos talem ſemper intentionem habere deberet, ſcilicet, conſecrandi eas omnes, quas antè ſe ad conſecrandum poſitas habet. Si Sacerdos, putans ſe tenere vnam hoſtiam, poſt conſecrationem inuenerit fuiſſe duas ſimul iunctas, in ſumptione ſumat ſimul vtramque. Quod ſi deprehendat poſt ſumptionem corporis, & ſanguinis, aut etiam poſt ablutionem, reliquias aliquas relictas conſecratas, eas ſumat, ſiue paruæ ſint, ſiue magnæ, quia ad idem ſacrificium ſpectant. Si vero relicta ſit hoſtia integra conſecrata, eam in tabernaculo cum alijs reponat: ſi hoc fieri nequit, ſequenti ſacerdoti ibi celebraturo, in altari ſupra corporali decenter opertam, ſumendam vna cum altera, quam eſt conſecraturus, relinquat: vel ſi neutrum horum fieri poſſit, in ipſo calice, ſeu patena decenter conſeruet, quouſque vel in tabernaculo reponatur, vel ab altero ſumatur: quod ſi non habeat, quomodo honeſte conſeruetur, poteſt eam ipſemet ſumere. Si intentio non ſit actualis in ipſa cõſecratione propter euagationem mentis, ſed virtualis, cum accedens ad altare in-

tendat

tendat facere quod facit Eccleſia, conficitur Sacramentum, & ſic curare debet Sacerdos, vt eam actualem intentionem adhibeat.

De *defectibus diſpoſitionis animæ.*

SI quis ſuſpenſus, excommunicatus, & degradatus celebret, conficit quidem Sacramentum, ſed grauiſſime peccat, tam propter communionem, quam indigne ſumit, quàm propter executionem Ordinum, quæ ſibi erat interdicta. Si quis habens copiam Confeſſoris celebret in peccato mortali, grauiter peccat. Si quis autem in caſu neceſſitatis, non habens copiam confeſſoris, in peccato mortali abſque contritione celebret, grauiter peccat. Secus ſi conteratur; debet tamen, cum primum poterit, confiteri. Si in ipſa celebratione Miſſæ ſacerdos recordetur ſe eſſe in peccato mortali, conteratur cum propoſito confitendi, & ſatisfaciendi. Si recordetur ſe eſſe excommunicatum, vel ſuſpenſum, aut locum eſſe interdictum, ſimiliter conteratur, cum propoſito petendi abſolutiouem: ante conſecrationem autem, ſi non timetur ſcandalum, debet Miſſam inceptam deſerere; ſecus ſi eſſet

publi-

publice excommunicatus.

De Defectibus diſpoſitionis corporis.

SI quis non ſit ieiunus poſt mediã noctem, etiam poſt ſumptionem ſolius aquæ, vel alterius potus, aut cibi, per modum etiam medicinæ, & in quantumcunque parua quantitate, non poteſt communicare, nec celebrare. Si autem ante mediam noctem cibum, aut potum ſumpſerit, etiam ſi poſtmodum non dormierit, nec ſit digeſtus, non peccat, ſed ob perturbationem mentis, ex qua deuotio tollitur, conſulitur aliquando abſtinendum. Si reliquiæ cibi remanentes in ore tranſglutiantur, non impediunt communionem, cum non tranſglutiantur per modum cibi, ſed per modum ſaliuæ. Idem dicendum, ſi lauando os, deglutiatur ſtilla aquæ præter intentionem. Si plures miſſas in vna die celebret, vt in nocte Natiuitatis, in vltima tantum Miſſa percipiat purificationem. Si præceſſerit pollutio nocturna, quæ cauſata fuerit ex præcedenti cogitatione, quæ ſit peccatum mortale, vel euenerit propter nimiam crapulam, abſtinendum eſt à cõmunione, & celebratione. Si dubium

bium eſt, an in præcedenti cogitatione fuerit peccatum mortale, conſulitur abſtinendum, extra tamen caſum neceſſitatis. si autem certum eſt non fuiſſe in illa cogitatione peccatum mortale, vel nullam fuiſſe cogitationem, ſed eueniſſe ex naturali cauſa, aut ex diabolica illuſione, poteſt communicare, & celebrare, niſi ex illa corporis commotione tanta euenerit perturbatio mentis, vt abſtinendum videatur.

De Defectibus in miniſterio ipſo occurrentibus.

POſſunt etiam defectus occurrere in miniſterio ipſo, ſi aliquid ex requiſitis ad illud deſit: vt ſi non celebretur in loco ſacro, vel deputato ab Epiſcopo, nec in altari conſecrato, nec tribus mappis cooperto. si non adſint luminaria cerea. si non ſit tempus debitum celebrandi, quod eſt ab aurora vſque ad meridiem, communiter. si celebrans ſaltem Matutinum cum Laudibus non dixerit. si omittat aliquid ex veſtibus ſacerdotalibus. si veſtes ſacerdotales, & mappæ non ſint ab Epiſcopo, vel ab alio hanc habente poteſta-

tem benedictæ. Si non adſit clericus, vel alius deſeruiens in Miſſa, vel adſit qui deſeruire non debet, vt mulier. Si non adſit calix cum patena conueniens, cuius cuppa debet eſſe aurea, vel argentea, vel ſtannea: non ærea, vel vitrea. Si corporalia non ſint munda, quæ debent eſſe ex lino, nec ſerico in medio ornata, & ab Epiſcopo, vel ab alio hanc habente poteſtatem benedicta. Si celebrat capite cooperto ſine diſpenſatione. Si non adſit Miſſale, licet memoriter ſciret Miſſam, quam intendit dicere. Si ſacerdote celebrante violetur Eccleſia ante canonem, dimittatur Miſſa: ſi poſt canonem, nō dimittatur. ſi ſacerdos ante conſecrationem grauiter infirmetur, vel in ſincopem inciderit, aut moriatur, prætermittitur Miſſa. Si poſt conſecrationem corporis tantum, ante conſecrationem ſanguinis, vel vtroque conſecrato; id accidit; Miſſa per alium ſacerdotem expleatur ab eo loco, vbi ille deſijt. Si autem non obierit, ſed fuerit infirmus, adeo vt poſſit communicari, & non adſit alia hoſtia conſecrata, diuidat hoſtiam, & vnam partem præbeat infirmo, aliam ipſe ſumat. Si

autem

autem ſemiprolata forma corporis obijt ſacerdos, aut ſemiprolata forma ſanguinis, tunc alter ſimiliter proſequatur Miſſam, & ſuper eamdem hoſtiam, ſeu eumdem calicem repetat integram formam, ab eo loco (*qui pridie quàm pateretur:*) & in ſanguine, ab eo loco (*ſimiliter poſtquam cœnauit*) vel poſſet ſuper alium panem: & in calice ſimiliter, cum in forma calicis deficit, ſuper alium calicem pręparatum, integram formam proferre, & hoſtiam primi ſacerdotis inter reliquias ſeruare; vel eam ſumere poſt ablutionem ſanguinis, ſi conſtat quòd non ſit conſecrata: in dubio vero, tutius eſt accipere poſt ſumptionem: & idem de calice relicto ſemiconſecrato. Si quis extra huiuſmodi caſus neceſſitatis, integra ſacramenta non ſumpſerit, grauiſſime peccat. Si muſca, vel aranea, vel aliquid aliud ceciderit in calicem ante conſecrationem, proijciat vinum ſubtus altare, & aliud ponat in calice, miſceat parum aquæ, offerat, & proſequatur Miſſam. Si poſt conſecrationem ceciderit muſca, aut aliquid eiuſmodi, & fiat nauſea ſacerdoti, extrahat eam, & lauet cum vino:

finita Miſſa comburat, & combuſtio, ac lotio huiuſmodi in ſacrarium proijciatur. Si autem non fuerit ei nauſea, nec vllum periculum timeat, ſumat cum ſanguine. Si aliquod venenoſum ceciderit in calice, vel quod prouocaret vomitum, vinum conſecratum reponendum eſt in alio calice, & aliud vinum cum aqua apponendum, denuo conſecrandum: & finita Miſſa ſanguis repoſitus in panno, lineo, vel ſtupa tamdiu ſeruetur, donec ſpecies vini fuerint deſiccatæ, & tunc comburatur, & combuſtio in ſacrariũ proijciatur. Si aliquod venenatum contigerit hoſtiam conſecratam, tunc alteram conſecret, & ſumat modo, quo dictum eſt; & illa ſeruetur in tabernaculo locō ſeparato; & animal captum occidatur, & comburatur, vt ſupra dictum eſt. Si ſumendo ſanguinem, particula remanſerit in calice, digito ad labium calicis adducat, & ſumat ante purificationem, vel infundat vinum, & ſumat. Si hoſtia ante conſecrationem inueniatur fracta, niſi populo euidenter appareat, talis hoſtia conſecretur. Si autem ſcandalum populo eſſe poſſit, alia accipiatur, & offeratur: quod

ſi il-

ſi illius hoſtiæ iam erat facta oblatio, eam poſt ablutionem ſumat. Quod ſi ante oblationem hoſtia appareat confracta, accipiatur altera integra, ſi citra ſcandalum, aut longam moram fieri poterit. Si propter frigus, vel negligentiam hoſtia conſecrata dilabatur in calicem, propterea nihil eſt reiterandum, ſed ſacerdos Miſſam proſequatur. Si in hyeme ſanguis congeletur in calice, inuoluatur calix pannis calefactis: ſi id non proficeret, ponatur in feruenti aqua, dummodo in calicem non intret, donec liqueſiat. Si per negligentiam aliquid de ſanguine Chriſti ceciderit, ſi quidem ſuper tabulam, lingua lambatur, & pars illa tabulæ radatur quantum ſatis eſt. Item ſi non fuerit tabula, locus ipſe radatur, & comburatur: cinis vero iuxta altare recondatur. Si vero ſuper lapidem altaris ceciderit, ſorbeat ſacerdos ſtillam, & locus bene abluatur, & ablutio in ſacrarium proijciatur. ſi ſuper linteum altaris, & ad aliud linteum ſtilla peruenerit, ſi vſque ad tertium, & linteamina ter abluantur, vbi ſtilla ceciderit, calice

ſuppoſito, & aqua ablutionis in ſacrarium proijciatur, & pars illa lintei, ſiue pallæ poſt ablutionem abſcindatur, & comburatur, & cinis in ſacrario condatur. Quod ſi in ipſo ſolum corporali, aut ſi in veſtibus ipſis ſacerdotalibus ceciderit, ſatis erit ablui, & ablutio in ſacrarium proijciatur. Si in ſubſtrato pedibus panno, vel tapeto, & ablui oportebit, & partem abſcindi, & comburi, & cineres ſimiliter in ſacrarium immitti. At ſi contingat totum ſanguinem poſt cõſecrationem effundi, ſi quidem aliquid, vel parum remanſit, illud ſumatur, & de effuſo reliquo ſanguine fiat, vt dictum eſt. Si vero nihil omnino remanſit, ponat iterum vinum, & aquam, & conſecret ab eo loco (*ſimiliter poſtquam cœnauit:*) facta prius tamen calicis oblatione. Si ſacerdos euomat Euchariſtiam, ſi ſpecies integræ appareant, reuerenter ſumantur; niſi nauſea fiat: tunc enim ſpecies conſecratæ caute ſeparentur, & in aliquo loco ſacro reponantur. Quod ſi ſpecies non appareant, comburatur vomitus, & cineres in ſacrarium proijciantur. Si hoſtia conſecrata, vel aliqua eius particula

dilaba-

dilabatur in terram, reuerenter accipiatur, & locus vbi cecidit, mundetur, & aliquantulum abradatur, & puluis, ſeu abraſio huiuſmodi in ſacrarium proijciatur. Si ceciderit extra corporale in mappam, ſeu alio quouis modo in aliquod linteum, mappa, vel linteum huiuſmodi diligenter lauetur, & lotio ipſa in ſacrarium effundatur. Poſſunt etiam defectus in miniſterio ipſo occurrere, ſi ſacerdos ignoret ritus, & cæremonias ipſas in eo ſeruandas: de quibus omnibus in ſuperioribus Rubricis copioſe dictum eſt.

PRÆPARATIO AD Miſſam, pro opportunitate Sacerdotis facienda.

Antiphona.

NE reminiſcaris, Domine, delicta noſtra, vel parentum noſtrorum, neque vindictam ſumas de peccatis noſtris.

Quæ Antiphona in duplicibus feſtis duplicatur.

Pſalmus.

QVam dilecta tabernacula tua Domine virtutum: concupiſcit & deficit anima mea in atria Domini.

Cor meum, & caro mea: exultauerunt in Deum viuum.

Etenim paſſer inuenit ſibi domum: & turtur nidum, vbi reponat pullos ſuos.

Altaria tua Domine virtutum: rex meus, & Deus meus.

Beati, qui ambulant in domo tua Domine:

ne: in ſecula ſeculorum laudabunt te.

Beatus vir, cuius eſt auxilium abs te: aſcenſiones in corde ſuo diſpoſuit in valle lacrymarum, in loco quem poſuit.

Etenim benedictionem dabit legiſlator: ibunt de virtute in virtutem, videbitur Deus deorum in sion.

Domine Deus virtutum exaudi orationem meam: auribus percipe Deus Iacob.

Protector noſter aſpice Deus, & reſpice in faciem Chriſti tui.

Quia melior eſt dies vna in atrijs tuis ſuper millia.

Elegi abiectus eſſe in domo Dei mei: magis quam habitare in tabernaculis peccatorum.

Quia miſericordiam & veritatem diligit Deus: gratiam & gloriam dabit Dominus.

Non priuabit bonis eos, qui ambulant in innocentia: Domine virtutum, beatus homo, qui ſperat in te.

Gloria Patri, & Filio.

Pſalmus.

BEnedixiſti Domine terram tuam: auertiſti captiuitatem Iacob.

Remi-

Remiſiſti iniquitatem plebis tuæ: operuiſti omnia peccata eorum.
Mitigaſti omnem iram tuam: auertiſti ab ira indignationis tuæ.
Conuerte nos Deus ſalutaris noſter: & auerte iram à nobis.
Numquid in æternum iraſceris nobis? aut extendes iram tuam à generatione in generationem.
Deus tu conuerſus viuificabis nos: & plebs tua lætabitur in te.
Oſtende nobis Dn̄e miſericordiam tuam: & ſalutare tuum da nobis.
Audiam quid loquatur in me Dn̄s Deus: quoniam loquetur pacem in plebem ſuam.
Et ſuper ſanctos ſuos: & in eos, qui conuertuntur ad cor.
Verumtamen prope timentes eum ſalutare ipſius: vt inhabitet gloria in terra noſtra.
Miſericordia & veritas obuiauerunt ſibi: iuſtitia & pax oſculatæ ſunt.
Veritas de terra orta eſt: & iuſtitia de cælo proſpexit.
Etenim Dominus dabit benignitatem: & terra

terra noſtra dabit fructum ſuum.

Iuſtitia ante eum ambulabit: & ponet in via greſſus ſuos.

Gloria Patri, & Filio.

Pſalmus.

INclina Domine aurem tuam, & exaudi me: quoniam inops & pauper ſum ego.

Cuſtodi animam meam, quoniam ſanctus ſum: ſaluum fac ſeruum tuum Deus meus ſperantem in te.

Miſerere mei Domine, quoniam ad te clamaui tota die: lætifica animam ſerui tui, quoniam ad te Domine animam meam leuaui.

Quoniam tu Dñe ſuauis & mitis: & multæ miſericordiæ omnibus inuocantibus te.

Auribus percipe orationem meam, & intende voci deprecationis meæ.

In die tribulationis meæ clamaui ad te: quia exaudiſti me.

Non eſt ſimilis tui in dijs, Domine: & non eſt ſecundum opera tua.

Omnes gentes quaſcumque feciſti, veniēt, & adorabunt coram te Domine: & glorificabunt nomen tuum.

Quo-

Quoniam magnus es tu, & faciens mirabilia: tu es Deus ſolus.

Deduc me Domine in via tua, & ingrediar in veritate tua: lætetur cor meum, vt timeat nomen tuum.

Confitebor tibi Domine Deus meus in toto corde meo: & glorificabo nomen tuum in æternum.

Quia miſericordia tua magna eſt ſuper me: & eruiſti animam meam ex inferno inferiori.

Deus, iniqui inſurrexerunt ſuper me, & ſynagoga potentium quæſierũt animam meã: & non propoſuerunt te in conſpectu tuo.

Et tu Domine Deus miſerator, & miſericors: patiens, & multæ miſericordiæ & verax.

Reſpice in me, & miſerere mei: da imperium tuum puero tuo, & ſaluum fac filium ancillæ tuæ:

Fac mecum ſignum in bonum, vt videant, qui oderunt me, & confundantur: quoniam tu Domine adiuuiſti me, & conſolatus es me.

Gloria Patri, & Filio.

Pſalmus.

CRedidi propter quod loquutus ſum: ego autem humiliatus ſum nimis.

Ego dixi in exceſſu meo: omnis homo mendax.

Quid retribuam Domino, pro omnibus: quæ retribuit mihi?

Calicem ſalutaris accipiam: & nomen Domini inuocabo.

Vota mea Domino reddam coram omni populo eius: pretioſa in conſpectu eius mors ſanctorum eius.

O Domine, quia ego ſeruus tuus: ego ſeruus tuus; & filius ancillæ tuæ.

Dirupiſti vincula mea, tibi ſacrificabo hoſtiam laudis: & nomen Domini inuocabo.

Vota mea Domino reddam in conſpectu omnis populi eius: in atrijs domus Domini, in medio tui Hieruſalem.

Gloria Patri, & Filio. *Pſalmus.*

DE profundis clamaui ad te Domine: Domine exaudi vocem meam.

Fiant aures tuæ intendentes: in vocem deprecationis meæ.

Si

Si iniquitates obſeruaueris Domine: Domine quis ſuſtinebit?

Quia apud te propitiatio eſt: & propter legem tuam ſuſtinui te Domine.

Suſtinuit anima mea in verbo eius: ſperauit anima mea in Domino.

A cuſtodia matutina vſque ad noctem: ſperet Iſrael in Domino.

Quia apud Dominum miſericordia: & copioſa apud eum redemptio.

Et ipse redimet Iſrael ex omnibus iniquitatibus eius.

Gloria Patri, & Filio, &c.

Deinde repetitur Antiphona.

Ne reminiſcaris Domine delicta noſtra, vel parentum noſtrorum: neque vindictam ſumas de peccatis noſtris.

Deinde ſacerdos dicit.

Kyrie eleiſon. Chriſte eleiſon. Kyrie eleiſon. Pater noſter. ℣. Et ne nos inducas. ℟. Sed libera. ℣. Ego dixi Domine miſerere mei. ℟. Sana animam meam, quia peccaui tibi. ℣. Conuertere Domine aliquantulum. ℟. Et deprecare ſuper ſeruos tuos. ℣. Fiat miſericordia

cordia tua Domine ſuper nos. ℟. Quemadmodum ſperauimus in te. ℣. Sacerdotes tui induantur iuſtitiam. ℟. Et ſancti tui exultent. ℣. Ab occultis meis munda me Domine. ℟. Et ab alienis parce ſeruo tuo. ℣. Domine exaudi. ℟. Et clamor meus. ℣. Dominus vobiſcum. ℟. Et cum ſpiritu tuo.

Oremus.

AVres tuæ pietatis, mitiſſime Deus, inclina precibus noſtris: & gratia ſancti Spiritus illumina cor noſtrum: vt tuis myſterijs digne miniſtrare, teq. æterna charitate diligere mereamur.

DEus, cui omne cor patet, & omnis voluntas loquitur, & quem nullum latet ſecretum, purifica per infuſionem ſancti Spiritus cogitationes cordis noſtri: vt te perfecte diligere, & digne laudare mereamur.

VRe igne ſancti Spiritus renes noſtros, & cor noſtrum Domine: vt tibi caſto corpore ſeruiamus, & mundo corde placeamus.

MEntes noſtras, quæſumus Domine, paraclitus, qui à te procedit, illuminet, & inducat in omnem, ſicut tuus promiſit Fi-

lius,

lius, veritatem.

ADſit nobis, quæſumus Domine, virtus Spiritus ſancti: qui & corda noſtra clementer expurget, & ab omnibus tueatur aduerſis.

DEus, qui corda fidelium ſancti Spiritus illuſtratione docuiſti, da nobis in eodẽ ſpiritu recta ſapere, & de eius ſemper conſolatione gaudere.

COnſcientias noſtas, quæſumus Domine, viſitando purifica: vt veniens Dominus noſter Ieſus Chriſtus filius tuus paratam ſibi in nobis inueniat manſionem. Qui tecum viuit, & regnat in vnitate Spiritus ſancti Deus per omnia ſecula ſeculorum. Amen.

ORA-

ORATIONES DICENDAE cum Sacerdos induitur Sacerdotalibus paramentis.

Cum lauat manus, dicat.

DA Domine virtutem manibus meis ad abſtergendum omnem maculam, vt ſine pollutione mentis & corporis valeam tibi ſeruire. Amen.

Ad amictum, dum illum ponit ſuper caput, dicat.

IMpone Domine capiti meo galeam ſalutis, ad expurgandos diabolicos incurſus. Amen.

Ad Albam, cum ea induitur, dicat.

DEalba me Domine, & munda cor meum, vt in ſanguine agni dealbatus, gaudijs perfruar ſempiternis. Amen.

Ad Cingulum, dum ſe cingit, dicat.

PRæcinge me Domine cingulo puritatis, & extingue in lumbis meis humorem

libidinis: vt maneat in me virtus continentiæ, & caſtitatis. Amen.

Ad Manipulum, dum imponit ad brachium ſiniſtrum, dicat.

MErear, Domine, portare manipulum fletus, & doloris: vt cum exultatione recipiam mercedem laboris. Amen.

Ad Stolam, dum imponit collo, dicat.

REdde mihi, Domine, obſecro, ſtolam immortalitatis, quam perdidi in præuaricatione primi parentis, & quamuis indignus accedo ad tuum ſacrum myſterium, merear tamen gaudium ſempiternum. Amen.

Ad Caſulam, cum eam aſſumit, dicat.

DOmine, qui dixiſti, Iugum meum ſuaue eſt, & onus meum leue, fac vt iſtud portare ſic valeam, quod conſequar tuam gratiam. Amen.

GRA-

GRATIARVM ACTIO POST MISSAM.

Antiphona.

TRIVM puerorum cantemus hymnum, quem cantabant ſancti in camino ignis, benedicentes Dominum.

Quæ Antiphona in duplicibus tantum duplicatur.

Canticum trium Puerorum.

Benedicite omnia opera Domini Domino, laudate & ſuperexaltate eum in ſæcula.

Benedicite angeli Domini Domino, benedicite cæli Domino.

Benedicite aquæ omnes, quæ ſuper cælos ſunt Domino, benedicite omnes virtutes Domini Domino.

Benedicite ſol & luna Domino, benedicite ſtellæ cæli Domino.

Benedicite imber & ros Domino: benedi-

cite omnis ſpiritus Dei Domino.

Benedicite ignis, & æſtus Domino: benedicite frigus, & æſtas Domino.

Benedicite rores & pruina Domino: benedicite gelu & frigus Domino.

Benedicite glacies, & niues Domino: benedicite noctes, & dies Domino.

Benedicite lux & tenebræ Domino, benedicite fulgura & nubes Domino.

Benedicat terra Dominum: laudet & ſuperexaltet eum in ſecula.

Benedicite montes, & colles Domino: benedicite vniuerſa germinantia in terra Dño.

Benedicite fontes Domino, benedicite maria & flumina Domino.

Benedicite cœte & omnia, quæ mouentur in aquis Domino, benedicite omnes volucres cæli Domino.

Benedicite omnes beſtiæ, & pecora Domino: benedicite filij hominum Domino.

Benedicat Iſrael Dominum, laudet & ſuperexaltet eum in ſecula.

Benedicite ſacerdotes Domini Domino, benedicite ſerui Domini Domino.

Bene-

Benedicite ſpiritus & animæ iuſtorum DOmino, benedicite ſancti & humiles corde DOmino.

Benedicite Anania, Azaria, Miſael Domino, laudate & ſuperexaltate eum in ſecula.

Benedicamus Patrem & Filium cum ſancto Spiritu, laudemus & ſuperexaltemus eum in ſecula.

Benedictus es DOmine in firmamento cæli, & laudabilis, & glorioſus, & ſuperexaltatus in ſæcula.

Pſalmus.

LAudate Dominum in ſanctis eius, laudate eum in firmamento virtutis eius.

Laudate eum in virtutibus eius, laudate eũ ſecundum multitudinem magnitudinis eius.

Laudate eum in ſono tubæ, laudate eum in pſalterio & cithara.

Laudate eum in tympano & choro: laudate eum in chordis & organo.

Laudate eum in cimbalis beneſonantibus, laudate eum in cimbalis iubilationis, omnis ſpiritus laudet Dominum.

Gloria Patri, & Filio, & Spiritui &c.

Deinde repetitur Antiphona.

Trium puerorum cantemus hymnũ, quem cantabant ſancti in camino ignis, benedicentes Dominum.

Deinde Sacerdos dicit.

Kyrie eleiſon. Chriſte eleiſon Kyrie eleiſon. Pater noſter. ℣. Et ne nos inducas in tentationem. ℟. Sed libera nos à malo. ℣. Confiteantur tibi Domine omnia opera tua. ℟. Et ſancti tui benedicant tibi. ℣. Exultabunt ſancti in gloria. ℟. Lætabuntur in cubilibus ſuis ℣. Non nobis Domine, non nobis. ℟. Sed nomini tuo da gloriam. ℣. Domine exaudi orationem meam. ℟. Et clamor meus ad te veniat. ℣. Dominus vobiſcum ℟. Et cum ſpiritu tuo. Oremus.

DEus, qui tribus pueris mitigaſti flammas ignium, concede propitius, vt nos famulos tuos non exurat flamma vitiorum.

Oratio.

ACtiones noſtras, quæſumus Domine, aſpirando præueni, & adiuuando proſequere, vt cuncta noſtra oratio & operatio à te ſemper incipiat, & per te cœpta finiatur.

Alia

Alia Oratio.

DA nobis, quæſumus Domine, vitiorum noſtrorum flammas extinguere, qui beato Laurentio martyri tuo tribuiſti tormentorum ſuorum incendia ſuperare. Per Chriſtum Dominum noſtrum. ℞. Amen.

GREGORIVS XIII. PONT. MAX. conceſſit cuilibet ſacerdoti, dicenti quæ ſequuntur, quinquaginta annorum Indulgentiam.

EGo volo celebrare Miſſam, & conficere Corpus, & Sanguinem Domini noſtri Ieſu Chriſti, iuxta ritum Sanctæ Romanæ Eccleſiæ, ad laudem omnipotentis Dei, totiusq. Curiæ triumphantis, ad vtilitatem meam, totiusq. Curiæ militantis, pro omnibus, qui ſe commendauerunt orationibus meis in genere, & in ſpecie, & pro felici ſtatu ſanctæ Romanæ Eccleſiæ. Amen.

Gaudium cum pace, emendationem vitæ, ſpatium veræ pœnitentiæ gloriam, & conſo-

lationem ſancti Spiritus, perſeuerantiam in bonis operibus, tribuat nobis omnipotens, & miſericors Dominus. Amen.

Oratio ante Miſſam.

DEus, qui de indignis dignos facis, & de peccatoribus iuſtos, & de immundis mundos; munda cor, & corpus meum ab omni contagione, & ſorde peccati, & fac me dignum atque ſtrenuum ſanctis altaribus tuis miniſtrum: concede propitius, vt in hoc altari, ad quod indignus accedo, hoſtias acceptabiles, atque placabiles offeram pietati tuę pro peccatis, & offenſionibus, innumerisq. & quotidianis exceſſibus meis, atque cunctorum ſimul Chriſtianorum culpis abluendis, & per eum ſit tibi votum meum acceptabile, qui ſe tibi Deo Patri pro nobis obtulit ſacrificium. Qui tecum, &c.

Oratio S. Thomæ.

GRatias tibi ago, Domine ſancte Pater omnipotens, æterne Deus, qui me peccatorem, indignum famulum tuum, nullis meis meritis, ſed ſola dignatione miſericordiæ tuæ ſatiare dignatus es pretioſo corpore, & ſan-

& ſanguine Filij tui Domini noſtri Ieſu Chriſti, & precor, vt hæc ſancta communio non ſit mihi reatus ad pœnã, ſed interceſſio ſalutaris ad veniam: ſit mihi armatura fidei, & ſcutum bonæ voluntatis: ſit vitiorum meorum euacuatio, concupiſcentiæ & libidinis exterminatio, charitatis & patientiæ, humilitatis & obedientiæ augmentatio: contra inſidias inimicorum omnium tam viſibilium, quàm inuiſibilium firma defenſio: motuum meorum tam carnalium, quàm ſpiritualium perfecta quietatio: in te vno, ac vero Deo firma adhæſio, atque finis mei felix conſummatio. Et precor te, vt ad illud ineffabile conuiuium me peccatorem perducere digneris, vbi tu cum filio tuo, & Spiritu ſancto, ſanctis tuis es lux vera, ſatietas plena, gaudium ſempiternum, iucunditas conſummata, & fœlicitas perfecta. Per Chriſtum, &c.

FINIS.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

INDEX EORVM QVÆ HIC HABENTVR.

ABSOLVTIO *animarum.* 92.

Alleluia, Tractus, & Euangelium. 19

B

Benedictio in fine Miſſæ, & Euangelium S. Ioannis. 59

C

Canon vſque ad conſecrationem. 44

Canon vſque ad orationem Dominicam. 49

Clericus Miſſæ ſolenni ſeruiens. 87

Colores paramentorum. 97

Color albus. *ibid.*

Color rubeus. 99

Color viridis. *ibid.*

Color violaceus. 100

Color

Color niger. 101
Commemorationes. 12
Communio, & orationes poſt communionem dicendæ. 57
Communio, poſtcommunio, Ite, Miſſa eſt. 74
Concluſio orationum. 18

D

DEfectus in celebratione Miſſarum. 103
Defectus diſpoſitionis animæ. 111
Defectus diſpoſitionis corporis. 112
Defectus formæ. 108
Defectus in miniſterio ipſo occurrentes. 113
Defectus intentionis. 109
Defectus materiæ. 104
Defectus miniſtri. 109
Defectus panis. 104
Defectus vini. 106
De Duplici. 8

E

EA, quæ clara voce, aut ſecreto dicuntur. 96
Epiſtola & Graduale. 19
Epiſtola, Graduale, & alia vſque ad Canonem. 38
Euan

O

Officium Diaconi.
Officium Subdiaconi.
Offertorium, & ſecreta.
Offertorium, & alia vſque ad Canonem.
Oratio.
Oratio Dominica vſque ad Communionem 52
Orationes. 16
Orationes dicendæ cum Sacerdos induitur ſacerdotalibus paramentis. 129
Ordo in commemorationibus ſeruandus 14
Ordo in pluribus hoſtijs conſecrandis ſeruandus.
Ordo ſedendi, ſtandi, & genuflectendi. 88
Ordo in pronunciandis illis duabus dictionibus, videlicet, Pater noſter. 94

P

Præfationes. 23
Præparatio Sacerdotis celebraturi 27
Præparatio ad Miſſam. 120
Principium Miſſæ, & de confeſſione. 31

De